

יומא פרק חמישי הוציאו לו
מתוך "גמרא נוֹקָה"
על שם הורי נפתלי וחנה הולנדר הכ"מ

(יומא מז, א)

משנה :

הוציאו לו את הכף (מלשכת הכלים) ואת המחטה, חפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף, הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו, וכך היתה מדתה (מפרש בגמרא) .
נטל את המחטה בימינו, ואת הכף בשמאלו .

גמרא :

מחתה תנא ליה : 'נטל את המחטה ועלה לראש המזבח וחותרה ויורד' !
התם מחטה דגחלים, והכא מחטה דקטורת (לחפון מתוכה), דתניא :
'הוציאו לו כף ריקן מלשכת הכלים, ומחתה גדושה של קטורת מלשכת בית אבטינס' .

חפן מלא חפניו ונותן לתוך הכף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מדתה :
כף ביום הכפורים למה לי ? (ויקרא טז, יב) [ולקח מלא המחטה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה']
ומלא חפניו [קטרת סמים דקה] והביא [מבית לפרקת], אמר רחמנא ! ?
משום דלא אפשר, דהיכי נעביד ? : נעייל (מחתה) והדר נעייל (קטורת בחפניו) - הבאה אחת אמר רחמנא (בגחלים ובקטורת) ולא שתי הבאות (דכתיב (ויקרא טז, יב) [ולקח מלא המחטה גחלי אש מעל המזבח] מלפני ה' ומלא חפניו קטרת סמים דקה] והביא מבית לפרקת) ! נשקליה לקטורת בחופניו ונחתיה למחתה עלה, וליעול ? כי מטי התם היכי לעביד ? נשקליה בשיניה ונחתיה למחתה ? - השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן, לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה ! הלכך, לא אפשר ; וכיון דלא אפשר - עבדינן כדאשכחן בנשיאים (כף אחת ... מלאה קטרת) .

'נטל את המחטה בימין ואת הכף בשמאל' - יציבא בארעא וגיוורא בשמי שמיא ?

זו מרובה (ובכידה ליקח, צריכה ימין) וזו מועטת ; ואפילו בזמן ששניהן שוין (כהן שחפניו גדולים וחופן שלשת קבין ; אפילו הכי, כיון דברוב כהנים גדולים גחלים מרובים מחפניו - נוטל כף בשמאל), וכמעשה דרבי ישמעאל בן קמחית (שם אמו) - זו חמה וזו צוננת .

'אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית שהיה חופן ארבעת קבין במלוא חפניו, ואומר : כל הנשים זרדו, וזרד אימא עלה לגג (גבר על כולן) .

איכא דאמרי : (האי זרד) בערסן (קאמר), וכדרבה בר יונתן, דאמר רבה בר יונתן אמר רבי יחיאל : ערסן יפה לחולה (וסתם נשים מעוברות חולות ואוכלות זרד וערסן, שהן מיני מאכל חיטין, כדאמרינן במסכת ברכות (לז, א) : חילקא = חיטי דמיתברי באסיתא לתרי תרי, טרגיס - לתלת תלת, זרד - לארבע ארבע, ערסן - לחמש חמש, והכי קאמר : כל הנשים מעוברות תקנו להם זרד וערסן להברות אותן והעוברים, ואותן של אמי גבר על כולן) .

ואיכא דאמרי : בשכבת זרע (קאמר, שאין יצירת הוולד מכל הטיפה אלא מן הבירור שבה ; זרד - לשון 'חבילי זרדים' טודי"ל [ענף רך], כלומר : בירור טיפה שקלטה אמי, הזרד גדל ועלה לגג) ,

וכדרבי אבהו, דרבי אבהו רמי : כתיב (שמואל ב כב, מ) [ותַּזְרֵנִי חֵיל לְמַלְחָמָה] [תכריע קמי תתתני] (ותַּזְרֵנִי - לשון זָרָה אֶת גֶּרֶן הַשְּׁעָרִים (רות ג, ב) - מברר את הטיפה), ו כתיב (תהלים יח, לג) הָאֵל הַמֵּאֲזִינֵי חֵיל [ותַּזְרֵנִי תַּמִּים דְּרָפִי] ! ? אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא : רבונו של עולם, זריתני וזרזתני (הזרזתני מן הבירור שבה) .

'אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית : פעם אחת (יום הכפורים היה) סיפר דברים עם ערבי אחד בשוק, ונתזה צינוורא (רוק) מפיו על בגדיו, ונכנס ישבב אחיו ושמש תחתיו, וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד .

ושוב אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית : פעם אחת יצא וסיפר עם הגמון אחד בשוק, ונתזה צינוורא מפיו על בגדיו, ונכנס יוסף אחיו ושמש תחתיו, וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד . תנו

רבנן: שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן שמשו בכהונה גדולה.
אמרו לה חכמים: מה עשית שזכית לכך?
אמרה להם: מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי. (ראיתי בתלמוד ירושלמי: כל פְּבוּדָה בת מֶלֶךְ פְּנִימָה מִמְשַׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁה [תהלים מה, יד]: אשה צנועה ראויה לצאת ממנה כהן גדול הלבוש משבצות זהב.)
אמרו לה: הרבה עשו כן, ולא הועילו.

תנו רבנן: ' [ויקרא ו, ח: והרים ממנו] **בְּקִמְצוֹ** [מסלת המנחה ומשמנה ואת כל הלבנה אשר על המנחה והקטיר המזבח ריח ניחח אֶזְכְּרָתָהּ לָהּ] - **שלא יעשה מדה לקומץ** (ולא שיעשה כלי למידת קומצו וימדוד בו קומץ מן המנחה).
איבעיא להו: מהו שיעשה מדה לחפינה? התם הוא, דכתיב **בְּקִמְצוֹ**, אבל הכא דלא כתיב **בַּחֲפִיּוֹ** ' (ואם עשה מדה מחזקת חפינתו - מלא חפניו... והביא קרינן ביה) **אלא** [ויקרא טז, יב: וְלָקַח מֵלֵא מִמִּחְתָּה גֹחֲלִי אֲשֶׁר מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי ה'] **מֵלֵא חֲפִנְיוֹ קִטְרֵת סָמִים דָּקָה** [והביא מבית לפרכת] - לא? או דילמא: יליף 'מלא' 'מלא' 'מ'קמצו' (דכתיב קרא אחרינא וקמץ משם מלא קמצו [ויקרא ב, ב: מה להלן 'בְּקִמְצוֹ' - יקמוץ ולא במדה - אף כאן בחפניו])? - תא שמע: **'וכך היתה מדתה'**. מאי, לאו שאם רצה לעשות מדה אחרת (**זִכְךְ הִיְתָה מִדָּתָה** דקתני - הכי קאמר: אם בא לעשות מדה לחפינה) - (כן) עושה (הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו)!

לא, הכי קאמר: וכך היה חוזר וחופנה לפניו (מעהר אותה לתוך חפניו מן הכף, ונותנה על הגחלים שבמחתה).
שמעת מינה: חופן וחוזר וחופן (ולקמן [יומא מט, א] בעינן לה)?!
דילמא שאם רצה לעשות מדה - עושה (כלומר: לא הא ולא הא תפשוט מינה, דדחינן לך להכא ולהכא); אי נמי (הכי קאמר): **שלא יחסר ושלא יותיר** (כך היתה מדתה: מלא חפניו מצומצמין).

תנו רבנן [ספרא ויקרא - דבורא דנבדה פרשתא ט הלכה ו]: ' [ויקרא פרק ב, ב: וְהָבִיֵּאתָ אֶל בְּנֵי אֹהֶל הַכֹּהֲנִים וְקִמְצָן מִשֶּׁם] **מֵלֵא קִמְצוֹ** [מסלתה ומשמנה על כל לבנתה והקטיר הכהן את אֶזְכְּרָתָהּ הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר רִיחַ נִיחָח לָהּ] **יכול מבורך** (מבצבצין מכל צד ויוצא)?
תלמוד לומר [ויקרא ו, ח: והרים ממנו] **בְּקִמְצוֹ** [מסלת המנחה ומשמנה ואת כל הלבנה אשר על המנחה והקטיר המזבח ריח ניחח אֶזְכְּרָתָהּ לָהּ];
אי בְּקִמְצוֹ - (דדייקין) **יכול אפילו בראשי אצבעותיו** (יקמוץ מעט, וכל כמה דמחוסר טפי מעלי)?
תלמוד לומר מלא קמצו - כדקמצי אינשי.
הא כיצד? חופה שלש אצבעותיו על פיסת ידו, וקומץ;

(יומא מז, ב)
ובמחבת ובמרחשת (שהוא מיני טיגון: שהן אפויות תחילה וחוזר ופותתן, וקשה קמיצתן מלהיות מבורצת יותר מקמיצת מנחת סולת, שבירוציה נופלין מאליהן) - (צריך להיות) **מוחק בגודלו** (בירוצין של מעלה) **מלמעלה, ובאצבעו קטנה מלמטה** (בירוצין של מטה), **וזו היא עבודה קשה שבמקדש'**.
זו היא ותו לא? והא איכא מליקה (דתניא בה נמי **זו היא עבודה קשה'** [ב'קדשי קדשים' להלן טז, ב:])? **והא איכא חפינה** (שבפנים, דתניא בה נמי לקמן בפירקין [דף מט, ב:]) **זו היא עבודה קשה'**! **אלא 'זו היא מעבודות קשות שבמקדש'**.
אמר רבי יוחנן: בעי רבי יהושע בן עוזא: **בין הבינים** (הנכנס בין האצבעות) **של מלא קומצו מהו** (קומץ הן או שיריים הן)?
אמר רב פפא: דגואי לא תיבעי לך, דודאי קומץ הוא! **דבראי לא תיבעי לך, דודאי שירים הוא;** כי תיבעי לך דביני ביני - מאי?
אמר רבי יוחנן: הדר פשטה יהושע בן עוזא: **בין הבינים ספק נינהו** [שאינו לו פתרון - תוספות].

היכי עביד?
אמר רבי חנינא: מקטיר קומץ לחודיה תחלה, והדר בין הבינים;
דאי אמרת בין הבינים ברישא - דילמא שירים נינהו, והווי להו שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה, ואמר מר (במנחות בפרק קמא [דף טא, א]) **'שירים שחסרו** (שנתפזרו מהן) **בין קמיצה להקטרה** - אין מקטירין עליהן את הקומץ (דתניא (מנחות דף טא, א): [וקמץ הפה] **מן המנחה** [במדבר ה, כו] - **פרט לשחטרה היא או שחטר קומצה**)!'

אי הכי, השתא נמי איקרי כאן 'כל שממנו לאשים' (מאחר שנתת לאש כל משפט) - הרי הוא (השיריים) בבל תקטירו (דכתיב ויקרא ב'יא) [כל המנחה אשר תקריבו לה'...] לא תקטירו ממנו אשה לה': לא תקטירו דבר שניתן ממנו לאש) ' ! ?

אמר רבי יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי: דמקטיר ליה לשום עצים (דמתנה ואומר "אי שיריים נינהו - הרי הן כשאר עצים"), כרבי אליעזר (דפליג במסכת זבחים (דף ע"ב), באיברי חטאת שהן שיריים מאחר שהוקטרו אימורים, ונתערבו איברי חטאת באיברי עולה שהן כליל), דתניא: 'רבי אליעזר אומר: (יתן הכל למעלה, ורואה אני את בשר חטאת למעלה כאילו הן עצים, ויליף טעמא מהאי קרא: [ויקרא ב'יב: קרבן ראשית תקריבו אתם לה' ואל המזבח לא יעלו לריח ניחח] בתריה דהאי קרא לא תקטירו ממנו [ויקרא ב'יא] כתיב) לריח ניחח אי אתה מעלה, אבל אתה מעלה לשום עצים!'

הניחא לרבי אליעזר, אלא לרבנן מאי איכא למימר? אמר רב מרי: דקמצי שמיני (כהנים שמינים: שבשר אצבעותיהן בולט ודוחק זה לתוך זה, ואין שם בין הביניים).

השתא דאית להכי - רבי אליעזר נמי לכתחילה דקמצי שמיני (שלא התיר רבי אליעזר להעלות שיריים לשם עצים אלא מפני תערובת איברי עולה שלא יצאו לבית השריפה, כדאמרי רבנן).

<בין הביניים, פשט, ומחץ, ופזר, וחשב, בחפינת חבירו סימן >:

בעי רב פפא: בין הביניים של מלא חפניו מהו? מאי קא מבעיא ליה? אי גמר מלא מלא מהתם (מה קומץ בירוצו אינו נקטר אף חפינה בירוציה פסולין) - היינו הך (דבעינו לעיל 'מהו שיעשה מדה לחפינה?', דהני תרווייהו - חדא טעמא הוא: דבירוצין ומדה לקומץ מ-ב)קמצו נפקא לן, כדאמרינן לעיל 'קמצו שלא יעשה מדה לקומץ', וגבי בירוצין נמי תנינא לעיל: 'כול מבורך תלמוד לומר: קמצו', ואי איפשט לן דמייתנין לחפינה דרשה דקמצו בגזירה שוה - כאילו כתיב בחפניו, תרווייהו מיפשטי מינה) ! ?

רב פפא הכי בעי ליה (בלא גזירה שוה דמלא מלא איכא למיבעיא להא, אי נמי לא מייתי בחפניו לגבי חפינה, אבל ההיא דלעיל: לעשות מדה לחפינה - ליכא למיבעיא אלא מגזירה שוה, דמולקח לא שמעינן שלא יעשה מדה לקומץ, דלקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה [במסכת סוכה דף לז,א]: 'מלא חפניו... והביא בעינן [ויקרא ט"ז: וְלָקַח מִלֵּא הַמִּחְתָּה גִּחְלִי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי ה' וּמִלֵּא חֲפָנָיו קִטְרֹת סָמִים דָּקָה וְהִבִּיא מִבֵּית לְפָרֹחַת], והא איכא? או דילמא וְלָקַח וְהִבִּיא בעינן, והא ליכא (שמאליו נכנס לבין הביניים והוא לא נתכוון) ? [אולי לשאלה זו קרא בסימן 'פשט']

תיקו. אמר רב פפא: פשיטא לי מלא קומצו כדקמצי אינשי (ציצו של אצבעותיו למטה); בעי רב פפא: קמץ בראשי אצבעותיו (פס ידו למטה ותחב אצבעותיו בסלת וקמץ קומץ שלם עד שמילא כל אורך פס ידו) מהו? מלמטה למעלה (שהפך גב ידו למטה והעלה הקומץ בראשי אצבעותיו לתוך פס ידו) מהו? מן הצדדין (כלומר שלא כדרך הקומצין גב ידו למטה ולא תחב אצבעותיו בסלת אלא מוליך על גב ידו בדוחק והסלת נכנס בפס ידו דרך אצבעותיו) מהו? תיקו.

אמר רב פפא: פשיטא לי מלא חפניו - כדחפני אינשי (חודה של פס היד למטה); בעי רב פפא: חפן בראשי אצבעותיו מהו? מלמטה למעלה מהו? מן הצד מהו? חפן בזו ובזו וקרובן זו אצל זו מהו? תיקו. בעי

(יומא מח, א)

רב פפא: (קיימא לן במסכת מנחות (דף כ"א), שהקומץ טעון מתן כלי, וקומץ מתוך כלי זה ומקדשו לתוך כלי אחר); דבקיה לקומץ בדופניה דמנא (ואם לא נתנו בשוליו ונתנו בדופניו ודבקו) מאי? תוך כלי בעינן, והא איכא? או דילמא הנחה בתוכו כתקנו בעינן, והא ליכא? תיקו.

בעי מר בר רב אשי: אפכיה למנא ודבקיה לקומץ בארעיתיה דמנא - מהו? הנחה בתוכו בעינן, והא איכא או דילמא הנחה כתקנו בעינן וליכא? תיקו.

בעי רב פפא: מלא חפניו שאמרו, מחוקות או גדושות? אמר ליה רבי אבא לרב אשי: תא שמע: 'מלא חפניו שאמרו - לא מחוקות ולא גדושות, אלא טפופות' (לשון דבר צף בגובה מעט, כמו על דאטפת אטפוף' (אבות פ"ב מ"ו)) ' .

תנן התם [זבחים פ"ב מ"א]: 'נשפך הדם על הרצפה (ולא נתקבל בכלי) ואספו - פסול [זבחים פ"ב מ"א]'; 'מן הכלי על הרצפה ואספו - כשר' (משנה היא לעצמה, בפרק אחר [זבחים פ"ג מ"ב] (דף לב,א) ואינן זו בצד זו, ושתייהן במסכת זבחים.)
מנא הני מילי (דבעינן שירד מצואר בהמה לכלי)?

דתנו רבנן: ' (ויקרא ד,ה) וְלִקַּח [הִפְתָּן הַמִּשִּׁית] מִדָּם הַפֶּה [וְהֵבִיא אוֹתוֹ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד]: מִדָּם הַנֶּפֶשׁ (דם קילוח שהנפש יוצאה בו) וְלֹא מִדָּם הָעוֹר, וְלֹא מִדָּם הַתְּמִצִּית; מִדָּם הַפֶּה: דֵּם מֵהֶפֶר יִקְבְּלוּ; דַּאי סִלְקָא דַּעֲתָן מִדָּם הַפֶּה = מִדָּם וְאִפִּילוּ מִקְצַת דָּם, וְהָאִמְרָא רַב יְהוּדָה: 'הַמִּקְבֵּל צָרִיךְ שִׁיקְבֵּל אֶת כָּל דָּמוֹ שֶׁל פֶּה, שְׁנֵאֵמַר (ויקרא ד,ט) [וְנִתְּן הִפְתָּן מִן הַדָּם עַל קַרְנוֹת מִזְבֵּחַ קִטְרֵת הַסָּמִים לִפְנֵי ה'] אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד] וְאֵת כָּל דָּם הַפֶּה יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבֵּחַ [הַעֲלֵה אֲשֶׁר פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד]! אֵלָּא שָׁמַע מִיָּנָה: מֵאִי מִדָּם הַפֶּה? - דָּם מֵהֶפֶר יִקְבְּלוּ, וְקִסְכָּר גִּוְרֵינָן וּמוֹסִיפִין וְדוֹרְשִׁין (גורעין אות מתיבה זו ומוסיפין על תיבה זו ודורשין).

בעי רב פפא: נתפזר הקטורת ממלוא חפניו מהו? ידו כצואר בהמה דמי, ופסולה? או דילמא ככלי שרת דמי, ולא פסולה? תיקו.

בעי רב פפא: חישב בחפינת קטורת (על מנת להקטירה למחר) מהו? מי אמרינן יליף מלא מלא ממנחה: מה התם מהניא בה מחשבה (בקמיצתה, דנפקא לן במנחות (דף פג,א) מ-זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים [ויקרא ז,לז] - הוקשו לשלמים: מה שלמים מפגלין ומתפגלין, אף מנחה וכו') - הכא נמי (בחפינתה) מהניא בה מחשבה? או לא? (והכא ליכא לאקשווי 'היינו הך' כדאקשי לעיל: דהנהו תרוייהו בעיי - הוו להו בחד טעמא: לאיתויי הבא בחפניו, כדהתם בקמצו; אבל הך - מילתא אחרייתא היא, ואי נמי לא דרשי גזירה שוה לענין בקמצו - דילמא דרשי לה לענין מחשבה:)

אמר ליה רב שימי בר אשי לרב פפא: תא שמע: 'הוסיף רבי עקיבא: הסולת והקטורת והלכונה והגחלים שאם נגע טבול יום במקצתן פסל את כולן' (שזו היא מאחת עשרה מעלות שנאמרו ב'חומר בקדש' (חגיגה דף כ,ב); שהכלי מצרף כל מה שבתוכו להיות כאלו נגע בכולו); קא סלקא דעתך מדפסל טבול יום (אלמא קידשה הכלי קדושת הגוף) - פסלה נמי לינה, ומדלינה פסלה - פסלה נמי מחשבה (פסלה נמי מחשבת לינה כשחישב להקטירה למחר)! (וקשיא לי דשבקיה למתניתין דמעילה (פ"ב מ"ט; דף יא,א) דתנן בה בהדיא 'הקומץ והקטורת ומנחת כהנים מועלין בהן משהוקדשו; קדשו בכלי - הוכשרו ליפטל בטבול יום ובמחוטר כפורים וכלינה' והכא דחיק לאיתויי בקא סלקא דעתא מטבול יום?)

בעי רב פפא:

(יומא מח, ב)

חישב בחתיית גחלים מהו (להפסיל הקטורת)? מכשירי מצוה כמצוה דמו (והוי ליה כמחשב בעבודה, וכי היכי דמחשבת חפינה פסלה בקטורת - מחשבת חתייה נמי פסלה בגחלים)? או לא?
(לשון אחר: חישב בחתיית גחלים מהו שיפסלו גחלים במחשבה זו מלהקטיר עליהן? לינה שמעינן דפסלה בהו מדפסיל טבול יום, כדתנן לעיל, מיהו הא מיבעיא לן: אי הוי חתייתן עבודה למיפטל בה מחשבה?)
תיקו.

בעי מיניה מרב ששת: הולכה בשמאל מהו (הולכת הדם מיבעי ליה: קבלה וזריקה, דכתיב בהו כהונה - פשיטא לן דכל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינה אלא ימין; אבל הולכה לא כתיב בהדיא, ומדאפקה רחמנא לקבלה בלשון הולכה, דתניא [ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשתא ד הלכה ד]: 'וויקרא א.ה) [וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי ה'] וְהָקְרִיבוּ [בְּנֵי אֹהֶל הַפְּהִימִים אֶת הַדָּם] זו קבלת הדם' נפקא לן במסכת חגיגה (דף יא,א) שהיא עבודה; ומיהו שמאל איכא למימר דלא פסיל, דהא לא כתב בה כהונה בהדיא)?

אמר להו רב ששת: תניתוה: 'נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו' (אלמא כשירה בשמאל)!

ונפשוט להו מהא (דבגופו של מזבח קמיירי), דתנן [תמיד פ"ד מ"ג]: 'הרגל של ימין בשמאל' (מי שזכה להעלות לכבש הראש והרגל - מקבל מיד המנתח את הראש בימינו ואת רגל הימנית של תמיד מקבל בשמאלו), וביית עזרה לחוץ (ומקום חתך לפניו כלפי כהן, וכן נאה)?

אי מהתם, הוה אמינא 'הני מילי הולכה (הולכת אברים) דלא מעכבא כפרה (שאין כפרה אלא בדם והוא עצמו שלא הוקטרו אבריו כשר), אבל הולכה דמעכבא כפרה - לא (אימא לא נתכשר בשמאל) - קמשמע לן.

(יומא מט, א)

מיתבי: 'זר ואונן שיכור ובעל מום בקבלה ובהולכה ובזריקה פסול, וכן יושב' (זר ואונן שיכור ובעל מום - כולו נפקי לן מקראי דמחלי עבודה בפרק ב' דזבחים (דף טזא); וכן יושב - דבעי לעמד לשרת (דברים יח, ה)), 'וכן שמאל פסול'?

תובתא. והא רב ששת - הוא דאותבה (להא מתניתא לאמוריה דרב חסדא, כדמפרש ואזיל, אלמא שמינא ליה - והיכי טעי למיפשט דכשרה בשמאל)? : דאמר ליה רב ששת לאמוריה דרב חסדא: בעי מיניה מרב חסדא: הולכה בזר מהו? אמר ליה: כשירה, ומקרא מסייעני (דברי הימים ב לה, יא) וישחטו הפסח ויזרקו הלהנים מידם (מידם של שוחטים, שהם זרים, וחזרו וקבלו הדם מיד הכהן המקבל, והולכיהו אל הזורק) והלויים מפשיטים, ומותיב רב ששת: 'זר ואונן שיכור ובעל מום בקבלה ובהולכה ובזריקה פסול וכן יושב וכן שמאל פסול'!

בתר דשמעה (דאותבה ניהליה הכא) - הדר אותבה (איהו לרב חסדא). והא רב חסדא קרא קאמר? דעבוד מעשה איצטבא (המקבלים היו מושיבים את הדם ביד הזרים, ואין הזרים מקרבין אותו לצד המזבח כלל, אלא מושיבים הדם על ידם כאשר על גבי איצטבא).

בעי רב פפא: חפן חבירו ונתן לתוך חפניו מהו? מלא חפניו בעינן והא איכא? או דילמא ולקח והביא [ויקרא טז, יב]: ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה' ומלא חפניו קטרת סמים דקה והביא מבית לפרכת] בעינן (ד-ולקח נמי א-מלא חפניו קאי), והא ליכא? תיקו.

בעי רבי יהושע בן לוי: חפן ומת, מהו שיכנס אחר (כהן המשמש תחתיו) בחפינתו (מהו שיכנס לפניו בחפינה זו שנתן הראשון לתוך הכף, ואין צריך לחזור ולחפון)? אמר רבי חנינא (לתלמידים): בא וראה שאלת הראשונים (בא וראה שהדור האחרון זוכה להתחכם כדורות הראשונים שאף אני הייתי שואל שאלה זו ועכשיו שאלה רבי יהושע בן לוי, שהוא מן הראשונים)!

למימרא דרבי יהושע בן לוי קשיש? והאמר רבי יהושע בן לוי: לי התיר רבי חנינא לשתות שחליים (קדשו!) בשבת! 'לשתות'? פשיטא, דתנן: 'כל האוכלין אוכל אדם לרפואה, וכל המשקין שותה'?

אלא 'לשחוק ולשתות שחליים בשבת'; היכי דמי?: אי דאיכא סכנתא - משרא שרי! ואי דליכא סכנתא - מיסר אסיר!

לעולם דאיכא סכנתא, והכי קא מבעיא ליה: מי מסיא דניחול עלייהו שבתא? או לא מסיא ולא ניחול עלייהו שבתא? ומאי שנא רבי חנינא?

משום דבקי ברפואות הוא, דאמר רבי חנינא: מעולם לא שאלני אדם על מכת פרדה לבנה וחיה.

והא קא חזינן דחיי?

אימא וחיות (המכה).

והא קא חזינן דמיתסי?

בסומקן אינהו [כשהפרדות אדומות] וחיוורן ריש כרעיהו [וראש רגליהו לבנה] קאמרינן;

מכל מקום שמע מינה דרבי חנינא קשיש! (שמע מינה דרבי יהושע בן לוי לא הוה קשיש, מדקרי ליה 'רבי', דקאמר 'לי התיר רבי חנינא', ולא היה דרך הזקנים לומר על הבחורים 'רבי', אלא 'לי התיר חנינא' היה אומר, כלומר: לי אמר חנינא שהיא רפואה).

אלא הכי קאמר (רבי חנינא לתלמידיו): ' (בא וראה ש) שאלתן (של אחרונים) כשאלה של ראשונים (כשאלתי שאני מן הראשונים שאף אני הייתי מתקשה) '.

ומי אמר רבי חנינא הכי (מי מספקא ליה אי נכנס אחר בחפינתו אי לא)? והאמר

רבי חנינא: בפר [ויקרא טז, ג]: בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר לחטאת ואיל לעלה] ולא

בדמו של פר (שאם שחט פרו ומת - אין המשמש תחתיו נכנס באותו דם לפניו, אלא צריך להביא פר אחר ולשחוט), (וכיון דצריך להביא פר אחר - צריך לחפון לאחר שחיטתו): ואמר רבי חנינא:

קטורת שחפנה קודם שחיטת הפר לא עשה ולא כלום (שכן סדר העבודות בענין; חפן ומת נמי אי אפשר שלא שחט פרו תחילה, וזה הבא אחריו צריך להביא פר אחר; ואי אמרת יכנס בחפינתו של ראשון - נמצאת חפינה זו קודם שחיטת פרו של שני)!

הכי קאמר (רבי חנינא): מדקא מיבעיא ליה (לרבי יהושע בן לוי) - הא מכלל דקסבר 'בפר - ואפילו בדמו של פר' (דאין צריך להביא פר אחר, דאם כן - הויא לה

קטורת שחפנה קודם שחיטת הפר).

ולמאי דסבירא ליה שאילתו כשאילת הראשונים (ולמאי דסבירא ליה יפה שאל כשאילת הראשונים, אותן שנחלקו עלי בפר ואפילו בדמו של פר) - (אף להן נשאל שאילה זו) מאי הוי עלה (חפן ומת, מהו שיכנס אחר בחפינתו)?
 אמר רב פפא: אי חופן חוזר וחופן (אי מפשטא לן בעיין דאיבעיא לן גבי חפינת פנים אם צריך לחזור ולחפון או לא, ותימצי לומר דצריך לחזור ולחפון) - חבירו נכנס בחפינתו, דהא מקיימא חפינה; אי אין חופן וחוזר וחופן תבעי לך;
 אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא: אדרבה! אי חופן וחוזר וחופן (א) לא יכנס אחר בחפינתו: אי אפשר שלא יחסר ושלל יותיר (שאי אפשר שלא יחסר חבירו ושלל יותיר: שחפניו של ראשון שוין לחפניו של שני)! ואי אין חופן חוזר וחופן - תיבעי לך.
 דאיבעיא להו: חופן חוזר וחופן או לא?
 תא שמע: 'כך היתה מידתה'; מאי, לאו כשם שמדתה מבחוץ כך מדתה מבפנים?
 לא: דילמא שאם רצה לעשות מדה - עושה; אי נמי: שלא יחסר ושלל יותיר;
 תא שמע:

(יומא מט, ב)

'כיצד הוא עושה' (חפינה שניה שבפנים מן הבזך לתוך חפניו)?
 אומוז את הכזך (את ראש הבזך) כראש אצבעותיו (לאחר שהניח את המחיתה בארץ, וידה של בזך כלפי בין זרועותיו) - ויש אומרים כשיניו - ומעלה בגודלו (ומעלה בשני גודליו ומושך את ידה בגודליו לצד גופו מעט מעט) עד שמגיע (עד שמגיע ראש ידה) לכין אצילי ידיו (וראש הבזך מגיע לגובה פס ידו), וחוזר ומחזירה (דרך צדה) לתוך חפניו, וצוברה (על הגחלים) כדי שיהא עשנה שוהה לבוא;
 ויש אומרים: מפזרה כדי שיהא עשנה ממהרת לבוא;
 וזו היא עבודה קשה שבמקדש;
 'זו היא' ותו לא? והא איכא מליקה, והא איכא קמיצה?
 אלא 'זו היא עבודה קשה מעבודות קשות שבמקדש';
 שמע מינה חופן וחוזר וחופן?
 שמע מינה.

איבעיא להו: שחט ומת, מה הוא שיכנס אחר בדמו?: מי אמרינן 'בפר ואפילו בדמו של פר', או דילמא 'בפר ולא בדמו של פר'?
 רבי חנינא אומר: בפר ולא בדמו של פר,
 וריש לקיש אומר: בפר ואפילו בדמו של פר;
 רבי אמי אומר: בפר ולא בדמו של פר,
 רבי יצחק נפחא אומר: בפר ואפילו בדמו של פר.
 איתיביה רבי אמי לרבי יצחק נפחא: 'נמנין ומושכין ידיהן ממנו עד שישחט' (על הפסח מי שרוצה לימנות ומושך ידיו ממנו מי שרוצה לימשך עד שישחט), ואם איתא (דלאחר שחיטה נמי קרינן ביה 'על השחט') - עד שיזרוק מיבעי ליה!
 שני התם, דכתיב (שמות יב, ד) [ואם ימעט הבית] מהית משה [ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו במקטת נפש איש לפי אכלו תלכו על השחט] - מחיותה דשה [ואם ימעט הבית אם בעו מנויין להימעט ולמשוך את ידיהם - מהית משה: בעוד שהווייתו קיימת יתמעט, ולא משישחט].
 מתיב מר זוטרא: 'אין פודין (פטר חמור) לא כעגל, ולא כחיה (דשה כתיב), ולא בשחוטא (בשה שחוטא), ולא בטריפה, ולא בכלאים (דעו ורחל, ואף על גב דמשני צדדיו הוא שחט), ולא בכוי (דתיש וצבייה), אלא בשחט' (קתני מיהת זלא בשחוטא, אלמא שחוטא לאו שחט הוא).
 שאני התם דיליף שחט מפסח; [דכתיב שמות יב, ה: שחט תמים זכר בן שנה יהיה לכם מן הקבשים ומן העזים תקחו]
 אי מה להלן זכר תם ובן שנה - אף כאן זכר תם ובן שנה?

תלמוד לומר: תפדה תפדה - ריבה (שמות יג, ג) [וכל פטר חמר תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בבניך תפדה];
 אי תפדה תפדה - ריבה, אפילו כולהו נמי?
 אם כן, שחט מאי אהני ליה?

(יומא נ, א)

אִתִּיבִּיָּה רַבִּי יִצְחָק נִפְחָא לְרַבִּי אָמִי : (ויקרא ד,יב) וְהוֹצִיא אֶת כָּל הַפֶּר וְאֶל מַחוּץ
לְמַחֲנֶה אֶל מְקוֹם טְהוֹר אֶל שֹׁפֵךְ הַדֶּשֶׁן וְשָׂרָף אֹתוֹ עַל עֲצִים בָּאֵשׁ עַל שֹׁפֵךְ הַדֶּשֶׁן וְשָׂרָף] (אלמא לאחר שחיטה – 'פר'
קרי ליה) ?

שִׁוּצִיא אֶת כּוֹלוּ (תירוצא הוא, כלומר: לאו דאיקרי 'פר', אלא הכי קאמר: יוציא את כל הנסאר
ממנו) ;

[ויקרא טז,כז] וְאֵת פֶּר הַחֲטָאֹת וְאֵת שְׂעִיר הַחֲטָאֹת [אֲשֶׁר הוּבָא אֶת דָּמָם לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ יוֹצִיא אֶל מַחוּץ לְמַחֲנֶה
וְשָׂרָפוּ בָאֵשׁ אֶת עֹלָתָם וְאֵת בְּשָׂרָם וְאֵת פְּרָשָׁם] (קושיא הוא: והכתיב וְאֵת פֶּר הַחֲטָאֹת גְּבִי יוֹם הַכַּפּוּרִים, וְלֹא־אֶחָד
מתן דמו משתעי קרא, להוציאם לשריפה) ?

אמר רב פפא: בעור ובשר ופרש (היכא דמשתעי קרא בגוף הפר שעורו ובשרו ופרשו כולן
יחד כי התם) דכולי עלמא לא פליגי (דמיקרי 'פר'), כי פליגי בדם (כי פליגי
לגבי ביאת פנים שאינו מכניס שם אלא הדם): מר סבר דם איקרי 'פר', ומר סבר
דם לא איקרי 'פר'.

אמר רב אשי: מסתברא כמאן דאמר 'דם איקרי פר', דכתיב (ויקרא טז,כז)
בְּזֹאת יָבֹא אֶהְיֶה אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפָר בֶּן בָּקָר [לְחֲטָאֹת וְאֵל לְעֹלָה]; אִטּוּ בְּקִרְבָּנָהּ מַעֲיִל לִיָּהּ ?
אלא בדמו, וקרי ליה 'פר' !
ואידך ?

במה הוכשר אהרן לבא אל הקדש (מה יעשה כדי שיהא רשאי ליכנס יביא פר חי לעזרה
יעשה עבודות שבענין) ? - בְּפָר בֶּן בָּקָר לְחֲטָאֹת.

וּתִיפּוּק לִיָּה (בעיין דבעינן לעיל: דעל כרחין אין אחר נכנס בשחיטתו) דחטאת שמתו
בעליה היא, וחטאת שמתו בעליה למיתה אזלא ?
אמר ליה רבין בר רב אדא לרבא: אמרי תלמידיך אמר רב עמרם:
חטאת צבור היא (הואיל ועליו ועל אחיו הכהנים בא [ועל כל קהל ישראל], דכתיב: [ויקרא טז,כז] ...
וְכָפַר בְּעֻדּוֹ וּבְעֻדַּת בֵּיתוֹ [וּבְעֻדַּת כָּל קְהָל יִשְׂרָאֵל]), ולא למיתה אזלא, דתנן (במסכת תמורה דף
יד,א) הִיא [דומה לתמורה פ"ב מ"א]: 'אמר לו רבי מאיר: והלא פר יום הכפורים
וחביתי כהן גדול ופסח, דקרבן יחיד הוא, ודוחה את השבת ואת
הטומאה' - לאו מכלל דאיכא למאן דאמר דצבור (לאו מכלל דשמעיה לתנא
קמא דאמר דצבור היא, והיינו טעמא דדחי) ?

ולטעמיך, דקתני: 'אמר לו רבי יעקב (לתנא קמא דרבי מאיר; תרוייהו לחד תנא
קמאדרי, דאמר: קרבן צבור דוחה, קרבן יחיד אינו דוחה): והלא פר העלם דבר של צבור,
ושעירי עבודה כוכבים [צבור שעבדו עבודה זרה מביאים שעיר], וחגיגה
- דקרבן צבור (חגיגה - מפרש לקמיה מאי טעמא קרי ליה קרבן צבור), ואין דוחין לא
את השבת ולא את הטומאה' - מכלל דאיכא למאן דאמר דיחיד!
אלא לתנא קמא קא מהדר ליה, דשמעיה דקאמר [תמורה פ"ב מ"א] 'קרבן צבור
דוחה את השבת ואת הטומאה, וקרבן יחיד אינו דוחה לא את השבת
ולא את הטומאה' - אמר לו רבי מאיר: קרבן יחיד [וכי] כלל
הוא? והלא פר יום הכפורים וחביתי כהן גדול ופסח, דקרבן יחיד
הוא, ודוחין את השבת ואת הטומאה?! ואמר לו רבי יעקב [לתנא
קמא]: קרבן צבור כלל הוא? והלא פר העלם דבר של צבור, ושעירי
עבודה זרה, וחגיגה, דקרבן צבור הוא, ואין דוחין לא את השבת
ולא את הטומאה? (חביתי כהן גדול - זמן קבוע בכל יום, כתמיד; חגיגה אין זמנה קבוע לדחות
שבת, שהרי יש לה תשלומין כל שבעה); אלא נקוט האי כלל בידך: כל שזמנו
קבוע דוחה את השבת ואת הטומאה אפילו ביחיד, וכל שאין זמנו
קבוע אינו דוחה לא את השבת ולא את הטומאה ואפילו בצבור.
איתיביה אביי: 'פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחריהם
תחתיהן - כולם ימותו; וכן שעירי עבודה כוכבים שאבדו והפריש
אחריהם תחתיהן - כולם ימותו' (דהויא לה חטאת שכפרו בעליה; וחמש חטאות מתות: ולד
חטאת, ותמורת חטאת, וחטאת שמתו בעליה, ושכפרו בעליה, ושעברה שנתה), דברי רבי
יהודה; רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים: ידעו עד שיסתאבו
וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה (לקיץ המזבח, והיא קרויה נדבת צבור, ובאה מן המותרות של
כל ה'רועות' האמורות בכל מקום), שאין חטאת צבור מתה (וכי גמירי חמש חטאות מתות -
ביחיד גמירי) '.

אמר ליה: מאי 'פר' ? - פר העלם דבר של צבור.

והא 'של יום הכפורים' קתני ?

כי קתני - אדשעיר.

והתניא: 'פר של יום הכפורים ושעיר של יום הכפורים שאבדו
והפריש אחריהם תחתיהן - כולם ימותו, דברי רבי יהודה; רבי

אלעזר ורבי שמעון אומרים: ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו
דמיהן לנדבה, שאין חטאת צבור מתה?'
לא תימא 'שאין חטאת צבור מתה' אלא אימא 'שאין חטאת השותפין
מתה' (דברי שמעון סבר חמש חטאות המתות - בחד מקום אגמרינהו רחמנא למשה; מה תמורת חטאת מתה
ליתא בשותפות, שאין קרבן השותפות עושה תמורה, דכתיב וְאִם הָמָר יָמִיר (ויקרא כז, ו) לשון יחיד - אף כולן אינן
מתות בצבור ולא בשותפין, אפילו המצויות בהן; והכי מפרש בהוריות (ו, א)).
ומאי נפקא מינה (כיון דסוף סוף לאו למיתה אזיל? ושפיר תריץ רב עמרם לעיל להא דקשיא לן
'תיפוק ליה דחטאת שמתו בעליה היא'; מאי נפקא ליה לרבא לסלוקיה לרב עמרם ממאי דקרייה 'חטאת צבור'
ולאוקמיה ב'חטאת השותפין')?
דלא מייתו כהנים פר בהוראה (כלומר: בבעיין ודאי מודינן דמתרצי, בין אי איקרי חטאת
צבור בין אי איקרי חטאת השותפין, אבל לא ניחא ליה לרבא לקרותן 'צבור' כדי שלא יאמרו התלמידים שאם
הורו בית דין של כהנים לעבור על אחת מן המצוות ועשו כהנים על פיהם - שיהו מביאין פר העלם דבר כאחד
מכל השבטים, דקיימא לן (הוריות דף ה, ב) שבט אחד איקרי 'קהל' - כהנים ודאי לאו איקרו 'קהל', אלא אותן
שנטלו נחלה) !
תא שמע, דבעי רבי אלעזר:

(יומא נ, ב)
'לדברי האומר פר יום הכפורים קרבן יחיד (רבי מאיר קרייה לעיל קרבן
יחיד), עושה תמורה או אינו עושה תמורה?' לאו מכלל דאיכא למאן
דאמר דצבור?
לא, מכלל דאיכא למאן דאמר דשותפין.

גופא: בעי רבי אלעזר: לדברי האומר פר יום הכיפורים קרבן
יחיד - עושה תמורה או אינו עושה תמורה?
מאי קא מיבעיא ליה (הא ודאי פשיטא לן דאחיו הכהנים מתכפרים בו, וקרבן השותפין אין
עושין תמורה, ומאי מספקא ליה בגוה)?: אי בתר מקדיש אזלינן (לענין תמורה, והאי יחיד
אקדשיה דמשלו הוא בא ולא משל שותפות) אי בתר מתכפר אזלינן (והרבה מתכפרים בו)?
פשיטא דבתר מתכפר אזלינן (דלענין תמורה - מתכפר הוי 'בעליו'), דאמר רבי
אבהו אמר רבי יוחנן (שלשה דברים בנוטן משלו את חובת חבירו): 'המקדיש
מוסיף חומש (המקדיש בהמתו לצאת בו חבירו חובה שעליו - המקדיש הוי בעלים לענין תוספת חומש
אם הוממה ובא לחללה, אבל אם בא המתכפר לחללה - אינו צריך להוסיף חומש, דגבי חומש כתיב (ויקרא כז, טו)
וְאִם הַמִּקְדִּישׁ יִגָּאֵל [...] וְיִסֵּף חֲמִישִׁית כֶּסֶף עֶרְכָּךְ עֲלָיו] - מקדיש ולא מתכפר), והמתכפר עושה בה
תמורה (אבל המקדיש - אם המיר בה - אינה תמורה, דאין ממירין בשל אחרים, והאי - לאו בעלים ידיה
הוא), והתורם משלו על של חבירו - טובת הנאה שלו (בידו לתתה לכל כהן שירצה, ואם בא אחר ואמר "הילך סלע זה ותן תרומה זו לבן בתי כהן" - של זה היא, שתרומה שלו, שנאמר כי
תִּכְלֶה לְעֹשֶׂר אֶת כָּל מַעֲשֶׂר תְּבוּאָתְךָ ... וְנָתַתָּה לְלֵוִי (דברים כו, יב): תלה הכתוב הנתינה במי שמעשרה משלו) !
לעולם פשיטא ליה דבתר מתכפר אזלינן, והכי קא מיבעיא ליה:
אחיו הכהנים בקביעותא מתכפרי (כשאר המתכפרים שהפרישו אחרים עליהן, שהקנו להם
הבהמה לכפרה - אף כאן נקנה להן חלק בו, והויא לה 'חטאת השותפין' לענין תמורה) או דילמא
בקופיא מתכפרי (כלומר: אין כפרתן קבועה בו אלא צפה על גב כפרת כהן גדול, כדבר הצף על פני
המים, ואין הקרבן נקרא על שמם, וקרבן יחיד הוא: וַיִּצֶף הַבָּרָזֶל (מלכים ב ו, ו) מתרגמא 'וקפא פרזלא')?
תא שמע [תוספתא תמורה פ"א ה"כד [צוקרמנדל]]: 'חומר בזבח (שבא תחילת הקדש) מכתמורה
(שהומרה בו), וחומר כתמורה מבזבח: חומר בזבח, שהזבח נוהג ביחיד
כבצבור, ודוחה את השבת ואת הטומאה, ועושה תמורה (ולקמיה מפרש ואזיל
בהי זבח משכחת לה), מה שאין כן כתמורה (שהתמורה אינה בצבור, ואינה דוחה שבת - שאין
זמנה קבוע, ואינה עושה תמורה, דכתיב [ויקרא כז, י] וְהָיָה הוּא וְתַמּוּרְתּוֹ - ולא תמורת תמורתו); חומר
כתמורה מבזבח: שהתמורה חלה (עלה קדושת הגוף אפילו) על כעל מום קבוע
(בשעת התמורה), ו (אם בא לחללה - אינה יוצאה לחולין) (אלא לענין זביחה ואכילה
בלבד, אבל לא) ליגזז וליעבד (שאין חילוק בה בין תם לבעל מום, דכתיב [ויקרא כז, י] [לא יחליפנו
ולא ימיר אתו] טוב בָּרַע או רָע בָּטוֹב [וְאִם הָמָר יָמִיר בְּהֶמְהָה בְּבִהְמָה וְהָיָה הוּא וְתַמּוּרְתּוֹ יְהִי קֹדֶשׁ]), מה
שאין כן בזבח (שהזבח - אם קדם הקדישו את מומו - אין יוצא בפדיונו לחולין ליגזז וליעבד, דכתיב
בפסולי המוקדשין (דברים יב, טו) תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ בָּשָׂר: תִּזְבַּח - ולא גיזה, בָּשָׂר - ולא חלב; אבל קדם מומו להקדישו -
הרי הוא כמקדיש עצים ואבנים לדמי עולה, שאין קדושת הגוף עליהן אלא קדושת דמים בלבד, ויוצאין
בפדיונן לחולין גמורין, כדתנן בבכורות (דף יד, א) ובשחיטת חולין (דף קל, א); האי זבח [שנאמר
עליו 'חומר בַּזְבִּיחַ'] היכי דמי? אילימא דיחיד - מי דחי שבת
וטומאה? אלא דצבור? מי עושה תמורה? אלא לאו דפר (יום הכפורים, דפר
יום הכפורים נוהג בצבור כביחיד) ודוחה את השבת ואת הטומאה, דקביע ליה
זמן, ועושה תמורה - דקרבן יחיד הוא (דפר יום הכפורים נוהג בצבור כביחיד,
דחטאת היא, וחטאת נוהגת בצבור - אלמא פר יום הכפורים עושה תמורה) !?

אמר רב ששת: לא! באילו של אהרן (דיום הכפורים)! הכי נמי מסתברא,
דאי סלקא דעתך דפרו תמורה דפר שבת וטומאה הוא דלא דחיא, הא
בחול מקריב קרבה? הא תמורת חטאת היא, ותמורת חטאת למיתה
אזלא!

לא! לעולם פרו, ומאי 'תמורה'? - שם תמורה (לעולם בפר, והאי 'חומר בזבח
מבתמורה' דקתני - לאו אתמורה ידידיה קאי, אלא הכי קאמר: חומר בזבח ממשם תמורה: שאין לך דבר ששמו
תמורה דוחה שבת, ואפילו התמורות הקריבות).

אי הכי (דשם קתני) - 'זבח' נמי = שם זבח [ונקרא בברייתא 'חומר בַּזֵּבַח
[כלשהו]'] (וכיון דשם זבח תני תנא, מאי דוחקין לאוקומי בחד זיבחה דתשמע מינה דפרו של אהרן או
באילו מיירי? דילמא הכי קאמר תנא: חומר בדבר ששמו זבח מדבר ששמו תמורה: שיש זבח נוהג בצבור
כביחיד, ויש זבח שדוחה שבת, כגון דצבור או דיחיד שזמנו קבוע, ויש זבח שעושה תמורה, כגון קרבן יחיד)!
שם זבח לא קתני (האי תנא אלא בחד זיבחה נקט למילתיה)! ממאי? - מדקתני
'חומר בתמורה שהתמורה חלה על בעל מום קבוע ואינה יוצאה
לחולין ליגזז וליעבד', ואי סלקא דעתך 'מאי זבח' - שם זבח'
והא איכא

(יומא נא, א)

בכור ומעשר דחלין על בעל מום קבוע ואין יוצאין לחולין ליגזז
וליעבד (בכור - קדושתו מרחם, בין תם בין בעל מום, ואין לו שום פדיון, דכתיב ביה (במדבר יח, יז) אַךְ בְּכֹר
.... לא תִּפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם, ובמעשר בהמה נמי כתיב (ויקרא כז, ג) לֹא יִבָּקֵר בֵּין טוֹב לְרָע וְלֹא יִמְרְנוּ וְאִם הֵמָּה יִמְרְנוּ
וְהִנֵּה הוּא וְתַמְרוֹתָיו יִהְיֶה קֹדֶשׁ לֹא יִגָּאֵל - אלמא חל על בעל מום, ופדיון אין לו דכתיב (שם) לֹא יִגָּאֵל)! אלא
שם זבח לא קתני (אלא בחד זיבחה נקט למילתיה, וקאמר חומר בו מה שאין בשם תמורה, וחומר
בשם תמורה שאין באותו זבח שאנו עסוקין כאן); ומאי שנא (דלינקוט תנא מילתיה בתרי גווני)?
תמורה = שם תמורה אחת היא (כל התמורות שוות בכל הנך דקתני הכא: בציבור, ובדחיית
שבת, ובעשיית תמורה, ובגיזה, ובעבודה); זבח איכא בכור ואיכא מעשר (אבל זבח לא
מצי למיתני 'שם', דהא קתני גיזה ועבודה - דלא מצי למימר 'מה שאין כן בשם זבח', דהא איכא בכור
ומעשר).

ולרב ששת, אדמוקים לה באילו של אהרן - לוקמה בפסח: דדוחה את
השבת ואת הטומאה ועושה תמורה דקרבן יחיד הוא!!
קסבר אין שוחטין הפסח על היחיד (כרבי יהודה דאמר הכי במסכת פסחים (דף צא, א),
ויליף לה מ-לא תוכל לזבח את הפסח בִּאֶחָד [דברים טז, ח], וכיון דאינו בא בלא שותפות - אין עושה תמורה).
ונוקמיה בפסח שני?
מי דחי טומאה (איכא למאן דאמר לקמן בשמעתין דלא דחי)?

אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרבא: ותנא, מאי שנא פסח
דקרי ליה 'קרבן יחיד' ומאי שנא חגיגה דקרי לה 'קרבן ציבור'
(ההוא תנא דתמורה דגבי רבי מאיר ורבי יעקב דאיתני לעיל)? אי משום דאתי בכנופיה
(ברגלים) - פסח נמי אתי בכנופיה?
איכא פסח שני דלא אתי בכנופיה.

אמר ליה: אם כן יהא דוחה את השבת ואת הטומאה!
אמר ליה: אין, כמאן דאמר דחי, דתניא: 'פסח שני דוחה את השבת
ואינו דוחה את הטומאה'; רבי יהודה אומר: אף דוחה את הטומאה'.
מאי טעמא דתנא קמא?

אמר לך: מפני טומאה דחיתו, ויעשה בטומאה?
ורבי יהודה אמר לך: אמר קרא: (במדבר ט, יב) [לא ישאירו ממנו עד בקר ועצם לא ישפירו בו]
כָּל חֶקֶת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ - ואפילו בטומאה: התורה החזירה עליו לעשותו
בטהרה, לא זכה - יעשנו בטומאה.

(יומא נא, ב)

והיפוק לי (בעיא דרבי אלעזר דלעיל דפר יום הכפורים דהכהנים בקופיא הוא דמתכפרי ביה) ד -
אָשֶׁר לוֹ אָמַר רַחֲמָנָא (כתב ביה תלתא זימני - למעוטי ציבור ואחיו הכהנים, דלא מדידהו אתי; תלתא
אשר לו כתיבי ביה בתרי קראי: [ויקרא טז, ח] וְהִקְרִיב אֶהָרֶן אֶת פֶּר הַחֲטָאתָא אֲשֶׁר לוֹ [וְכָפַר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ] וְהִקְרִיב
תַּנְיִנָא: פסוק יא: וְהִקְרִיב אֶהָרֶן אֶת פֶּר הַחֲטָאתָא אֲשֶׁר לוֹ [וְכָפַר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ] וְשָׁחַט אֶת פֶּר הַחֲטָאתָא אֲשֶׁר לוֹ):
משלו הוא מביא, דתניא: 'אֲשֶׁר לוֹ' - משלו הוא מביא, ולא משל
ציבור; יכול לא יביא משל ציבור שאין הציבור מתכפרין בו, אבל
יביא משל אחיו הכהנים, שהרי אחיו הכהנים מתכפרים בו? -
תלמוד לומר: אֲשֶׁר לוֹ; יכול לא יביא, ואם הביא כשר? - תלמוד
לומר שוב אֲשֶׁר לוֹ: שנה הכתוב עליו לעכב'.

וליסטעמיך, אחיו הכהנים אי לאו דקנו בגויה היכי מכפר להו? -
אלא שאני בי גזא דאהרן דאפקריה רחמנא (לגבי הך כפרה) גבי אחיו
הכהנים? הכא [גבי תמורה] נמי: שאני בי גזא דאהרן דאפקריה
רחמנא גבי אחיו הכהנים?!

משנה:

היה מהלך בהיכל (נכנס ומהלך לתוכו למערב) עד שמגיע לבין שתי הפרוכת
המבדילות בין הקדש ובין קדש הקדשים (פרופות מן הצפון לדרום אחת חיצונה ואחת
פנימית), וביניהן (אור) אמה;
רבי יוסי אומר: לא היתה שם אלא פרוכת אחת בלבד, שנאמר (שמות כו, לג)
[ונתתה את הפרכת תחת הקרסים והבאת שמה מבית לפרכת את ארון העדות] והבדילה הפרכת לכם בין הקדש
ובין קדש הקדשים.

גמרא:

שפיר קאמר להו רבי יוסי לרבנן?
ורבנן אמרי לך: הני מילי במשכן; אבל במקדש שני - כיון דלא
הואי אמה טרקסין (כך נקראת כותל מחיצה שהפסיק במקדש ראשון, אבל במקדש שני שהיה גבוה
(מאה) אמה לא עשאווהו, לפי שלא היו עוביה אלא אמה, ואינה יכולה לעמוד בגובה מאה אמה, ולהוסיף על
עוביה אי אפשר, דכתיב הכל בקתב מיד ה' עלי השפיל כל מלאכות התבנית (דברי הימים א כח, יט)) ובמקדש
ראשון הוא דהואי, ואיסתפקא להו לרבנן בקדושתיה (במקום המחיצה):
אי כלפנים אי כלחוץ - ועבוד שתי פרוכות (לקלוט ביניהן אור מקום
המחיצה).

תנו רבנן: 'בין המזבח למנורה היה מהלך' (כשבא ליכנס - היה בוקע בהיכל דרך
הדרום להלך בין מזבח הפנימי ולמנורה שהיא בדרום, והולך עד הפרוכת), דברי רבי יהודה;
רבי מאיר אומר: בין שלחן למזבח (דרך הצפון); ויש אומרים בין
שלחן לכותל'.

מאן 'יש אומרים'?

אמר רב חסדא:

רבי יוסי היא (דאמר במתניתין 'לא היתה שם אלא פרוכת אחת'), דאמר פיתחא
בצפון קאי (ואצל הכותל הצפוני היה ראשה כפול ופרופה בקרס זהב כלפי החוץ, ובו נכנסין לפני
ולפנים, כדנתי מתניתין אליבא דרבנן: החיצונה פרופה מן הדרום, הפנימית מן הצפון; ורבי יוסי - דאמר אין
שם אלא אחת - פריפתה בצפון היא, דבהא לא פליג דכניסתו לתוך חלל בית קדשי הקדשים בצפון הוה),
ורבי יהודה אמר לך פיתחא בדרום קאי (דשתי פרוכות היו שם, והחיצונה פרופה מן
הדרום, כדנתי מתניתין; ולקמן פריך לדבי יהודה: ניעול בין מנורה לכותל); ורבי מאיר כמאן
סבירא ליה? אי כרבי יהודה סבירא ליה, ניעול כרבי יהודה? אי
כרבי יוסי סבירא, ליה ניעול כרבי יוסי?

לעולם כרבי יוסי סבירא ליה, ואמר לך: שולחנות - צפון ודרום
מונחין, ומפסקא ליה שלחן ולא מתעייל ליה (עשר שולחנות עשה שלמה שנאמר
(ד"ה ט, ט) 'חמש מקימין וחמש משמאל, ותניא במנחות (צח, ב) אי אפשר לומר חמש מימין הפתח וחמש משמאל
הפתח, שאם אתה אומר כן - מצינו שולחן בדרום, והתורה אמרה 'והשלחן תתן על צלע צפון' (שמות כו, לה)! אלא
של משה באמצע, חמש מימין וחמש משמאל; ופליגי בה תנאי: איכא למאן דאמר מזרח ומערב מונחין, ואיכא
למאן דאמר צפון ודרום מונחין; ורבי מאיר סבירא ליה כמאן דאמר צפון ודרום: ראשי שולחנות מן הצפון
לדרום היו: חמש בשורה אחת, פונות ראשה של זו לראשה של זו, והשולחן - אמות ארכו, הרי עשר אמות,
ועל כרחך צריך היה לסמוך ראש השולחן הצפוני לכותל, שאם אתה מושכו להלן מן הכותל - נמצא מן השולחן
הדרומי מקצתו יושב בדרום, שההיכל רחבו עשרים אמה, נמצא צפון שלו עשר אמה, ואי אפשר להיות כלום מן
השולחן בדרום! הלכך מפסקי שולחנות את הדרך ולא מתעייל ליה בין שולחן לכותל; ואם תאמר אף בין
המזבח לשולחן אין דרך, שהרי המזבח באמצע ההיכל וראש השולחן הדרומי סמוך למזבח? - הא אמרן בפרק
'אמר להם הממונה' (לעיל דף לג, ב) שאין המזבח מכוון כנגד השולחן, אלא משוך קימעא כלפי חוץ);

ואיבעית אימא: לעולם מזרח ומערב מונחין, ומשום שכינה לאו
אורח ארעא

(יומא נב, א)

למיעל להדיא (לילך אצל הכותל הצפוני כל אורך ההיכל, וכל שעה עיניו מזזות מבית קדשי
הקדשים דרך הפריפה שכנגדו);

ורבי יוסי אמר לך: חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשליח (אלא
כל אחד ואחד מתפלל על עצמו, שנאמר 'אשר ידעון איש נגע לבבו ופרש פיו אל הבית הזה' (מלכים א ח, לח)) - הלכך
חביב הוא שלוחן ליכנס לפומבי);

ורבי יהודה, נמי ניעול בין מנורה לכותל?
משחרי מאניה (בגדיו משחירין מעשן המנורה שהשחיר את הכותל).

אמר רבי נתן: 'אמה טרקסין - לא הכריעו בו חכמים אי כלפנים
אי כלחוץ.' (טרקסין - לשון פנים וחוז' הוא; כך ראיתי בתלמוד ירושלמי, וראיה לדבר: חסידים
הראשונים היו מכניסין פירותיהן דרך טרקסמון כדי לחייבם במעשר (ברכות דף לה,ב); למדנו שה'טרק' - לשון
כניסת פנים הוא.)
מתקיף לה רבינא: מאי טעמא? אילימא משום דכתיב (מלכים א' ו,ב) וְהָבִיתָ
אֶשֶׁר בְּנֵה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לֵה' שְׂשִׁים אֲמָה אָרְכוֹ וְעֶשְׂרִים רָחְבוֹ וּשְׁלֹשִׁים אֲמָה קוֹמָתוֹ, וְכָתִיב
(מלכים א' ו,יז) וְאַרְבָּעִים בָּאֲמָה הָיָה הַבַּיִת הוּא הַהִיכָל לִפְנֵי, וְכָתִיב (מלכים א' ו,כ) וּלְפָנֵי הַדְּבִיר (היא
המחיצה לפני הדביר; הדביר=חלל בית קדשי הקדשים, שהוא לפנים מן המחיצה) עֶשְׂרִים אֲמָה אָרְךָ וְעֶשְׂרִים
אֲמָה רָחֵב וְעֶשְׂרִים אֲמָה קוֹמָתוֹ (וְיִצְחָק זָהָב סָגוֹר וְיִצְחָק מִזְבֵּחַ אֶרֶז), וְלֹא יִדְעִינָן אֲמָה
טָרְקְסִין אִי מֵהֵנִי עֲשָׂרִים וְאִי מֵהֵנִי אַרְבָּעִים? וְדִילְמָא לֹא מֵהֵנִי
עֲשָׂרִין וְלֹא מֵהֵנִי אַרְבָּעִין, וְחִלְלָא קָא חֲשִׁיב, כּוֹתֵלִים לֹא קָא חֲשִׁיב?
תדע, דכל היכא דקא חשיב - כותלים חשיב ליה לדידיה (למקום המחיצה
לבד מן הששים), דתנן [מדות פ"ד מ"ו]: 'ההיכל מאה על מאה ברום מאה'; כותל
אולם חמש, והאולם אחת עשרה (כותל אולם=כותל החיצון למטה, רוחב היסוד והאסקופה,
ולמעלה מגובה כיפת הפתח עובי החומה שעולה עד מאה אמה לבד רוחב כיפת החלל שהיא י"א אמה לבד
רוחב כיפת עובי החומה), כותל ההיכל שש, וארכו ארבעים אמה, ואמה
טרקסין, ועשרים אמה בית קדשי הקדשים; כותל ההיכל שש, והתא
(יציע שאחורי בית הכפרת) שש, וכותל התא חמש!
אלא קדושתיה, אי כלפנים אי כלחוץ, והיינו דאמר רבי יוחנן:
בעי יוסף איש הוצל: (מלכים א' ו,יט) וְדָבִיר בְּתוֹךְ הַבַּיִת מִפְּנִימָה הָכִין לְתֵתֵן שֵׁם אֶת אֶרֶון
בְּרִית ה'; איבעיא להו: היכי קאמר קרא?: (מי אמרינן הכי קאמר): וְדָבִיר בְּתוֹךְ
הַבַּיִת (מחיצה עשה שמפסקת בתוך הבית) מִפְּנִימָה הָכִין (ולפנים מאותה מחיצה הכין מקום חללה והזמין)
לְתֵתֵן שֵׁם (את הארון, אלמא דביר גופיה לאו מקדושת פנים הוא)? או דילמא הכי קאמר:
וְדָבִיר בְּתוֹךְ הַבַּיִת מִפְּנִימָה (דמקום הדביר גופיה משל פנים הוה, ואותו הכין לתתו שם באותה כניסה את
הארון)?
ומי מספקא ליה? והתניא: 'איסי בן יהודה אומר: חמש מקראות
בתורה אין להן הכרע (לדעת היכן הן נוטין):

(יומא נב, ב)

שאת [בראשית ד,י: הלא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רבץ ואליך תשוקתו ואתה תמשל בו] (הלא
אם תיטיב שאת - ולשון סליחה הוא? או שאת ואם לא תיטיב - ולשון נשיאות עון הוא?)
משוקדים [שמות כה,לד: ובמזרה ארבעה גבעים משקדים כפתריה ופרחיה] (ארבעה גבעים משקדים? או
משקדים כפתריה ופרחיה?)
מחר [שמות יז,יט: ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה
האלהים בְּיָדִי] (וצא הלחם בעמלק מחר? או צא הלחם בעמלק מִיָּד, ו-מחר אנכי נצב, והיום אי אתה צריך
לתפלות?)
אדור [בראשית מט,י: בסדם אל תבא נפשי בקהלם אל תחד כבדי כי באפם הרגו איש ובצרצנם עקרו שור; ארור
אפם כי עז ועברתם כי קשתה אחלקם בעֶקֶב ואפיצם בְּיִשְׂרָאֵל] (ובצרצנם עקרו שור ארור - שור של שכם, שהוא
מאדור כנעני? או ארור אפם כי עז?)
וקם [דברים לא,טז: ויאמר ה' אל משה הנך שכב עם אבתך וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ אשר הוא בא
שמה בקרב ויעבדני והפך את בריתי אשר כרתי אתו] (הנך שכב עם אבתך וקם, וכאן רמז לו תחיית המתים? או
וקם העם הזה וזנה?)
והתניא: 'הוא יוסף איש הוצל, הוא יוסף הבבלי, הוא איסי בן
יהודה, הוא איסי בן גור אריה, הוא איסי בן גמליאל, הוא איסי
בן מהללאל; ומה שמו? - 'איסי בן עקיבא' שמו' [ולכן איסי בן
יהודה אומר רק חמשה פסוקים שאין פירושם ברור, והפסוק (מלכים א' ו,יט) וְדָבִיר
בְּתוֹךְ הַבַּיִת איננו אחד מהם]!
בדאורייתא ליכא, בדנביאי איכא.
ובדאורייתא ליכא? והא איכא: דבעי רב חסדא: [שמות כד,ה וישלח את נערי בני
ישראל ויעלו עלת ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים] וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עלת = כבשים
(ונפקא מינה לפסוק כאן את הטעם באנתנתא), ויזבחו זבחים שלמים = פרים? או דילמא
אידי ואידי פרים (ואין אתנתא בטעם עולות, אלא טעם גרש ויעלו עולות - כדי שיתחבר לשל
אחריו)?
לרב חסדא מספקא ליה, לאיסי בן יהודה פשיטא ליה.

משנה :

החיצונית היתה פרופה (ראשה כפולה לצד החוץ ונאחזת בקרס של זהב להיות פתוחה ועומדת) מן הדרום, ופנימית מן הצפון (רבנן קאמרי לה), (נכנס בפריפת הדרום ו) מהלך ביניהן עד שמגיע לצפון;

הגיע לצפון (ומשכנס לתוך החלל) הופך פניו לדרום, מהלך לשמאלו עם הפרוכת (שהמהלך מצפון לדרום, שמאלו למזרח, והפרוכת היתה לו למזרח החלל) עד שהוא מגיע לארון (לילך עד בין הבדים שהם באמצע החלל, כדאמר מר (בבא בתרא דף צט,א) ארון שעשה משה היה לו אויר עשרה אמות בבית קדשי הקדשים לכל רוח ורוח); הגיע לארון נותן את המחטה בין שני הבדים (והבדים היו ארוכים עד הפרוכת, ראשן אחד למערב והשני למזרח, אחד בראש הארון לצפון ואחד בראשו לדרום, ואורך אמתים וחצי של ארון ביניהן); צבר את הקטרת על גבי גחלים - ונתמלא כל הבית כולו עשן! יצא ובא לו בדרך בית כניסתו (כשם שנכנס כשהולך לדרום עד שהגיע לארון פניו כלפי דרום - כך כשיצא לא היסב את פניו לצאת אלא יוצא דרך אחוריו ופניו לארון), ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון (בהיכל); ולא היה מאריך בתפלתו שלא להבעית את ישראל.

גמרא :

במאי עסקינן? : אלימא במקדש ראשון - מי הווי פרוכת (אמה טרקסין הווי)? : אלא במקדש שני - מי הווי ארון, והתניא : 'משנגזז ארון - נגנזה עמו צנצנת המן וצלוחית שמן המשחה ומקלו של אהרן ושקדיה ופרחיה וארגז ששגרו פלשתים דורון לאלהי ישראל, שנאמר (שמואל א' 1, ח) [ולקחתם את ארון ה' ונתתם אותו אל העגלה] ואת כלי הזהב אשר השבתם לו אשם תשימו בארגז מצדו (אלמא גבי ארון הווי קאי, וממילא שמעינן דעמו נגזז) ושלחתם אותו והלך; ומי גנזו? - יאשיהו גנזו; מה ראה שנגזז?

ראה שכתוב (דברים כח, לו) 'ולך ה' אתך ואת מלכך אשר תקים עליך [אל גוי אשר לא ידעת אתה ואבותיך ועבדת שם אלהים אחרים עץ ואבן] (ודאג שמא יגלה לבבל) - עמד וגנזו, שנאמר (דברי הימים ב' 35, ג) 'ויאמר ללויים המבונים המבינים לכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל (והא התם קאי? אלא גניזה היא) אין לכם משא בפתח עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל', ואמר רבי אלעזר : אתיא שמה שמה (כתיב בארון) [ונתתה אתו לפני הפרכת אשר על ארון העדת לפני הפרכת אשר על העדת] אשר אועד לך שמה (שמות ל, 1) וכתיב בצנצנת המן: [ויאמר משה אל אהרן קח צנצנת אחת] ותן שמה מלא העמר מן והנח אתו לפני ה' למשמרת לדתיכם (שמות טז, 34) ואתיא צלוחית מצנצנת המן (ואתיא דורות דורות (כתיב בצנצנת למשמרת לדתיכם (שמות טז, 34) וכתיב בצלוחית [ואל בגי ישראל תדבר לאמר] שמן משחת קדש יהיה זה לי לדתיכם (שם ל, 1) ואתיא (מקלו של אהרן מצנצנת ב) משמרת משמרת (דכתיב ביה למשמרת לאות לבני מרי [ויאמר ה' אל משה השב את מטה אהרן לפני העדות] למשמרת לאות לבני מרי [ותכל תלונתם מעלי ולא ימתו] (במדבר יז, כה) ? !

לעולם במקדש שני, ומאי 'הגיע לארון' ? - מקום ארון. והא קתני 'נתן את המחטה לבין שני הבדים' ? אימא 'כבין שני הבדים' (כאילו היו שם ונותנה ביניהם).

צבר את הקטרת על גבי גחלים :

תנן (מתניתין) - כמאן דאמר (בברייתא דלעיל [דף מט, ב]) 'צוברה (כדי שיהא עשנה שוה לבא) '.

תני חדא : צוברה פנימה, שהיא חוצה לו (מתחיל לצוברה בראש המחטה של צד פנים : שאותו ראש המחטה אינו לצד ידו, והולך ומושך ידו אליו, וצובר תמיד במשיכה עד ראש המחטה השני אשר אצל בית ידה), ותניא אידך : צוברה חוצה, שהיא פנימה לו (מתחיל לצוברה בראש הפונה חוצה לצד ההיכל, שהיא פנימה לו = בצד גופו, והולך וצובר תמיד הלאה עד ראש המחטה השני) !

אמר אביי : תנאי היא ! ואמר אביי : מסתברא כמאן דאמר פנימה שהיא חוצה לו, דתנן [תמיד פ"ו מ"ג] : 'מלמדין אותו : "הזהר

(יומא נג, א)

שלא תתחיל מפניך (לצבור ולילך הלאה), שמא תכוה (שהקטורת שצברת לצדך בוערת תמיד, וזרועך המתפשט והולך להלן - נכוה בתימור העולה).

תנו רבנן [ספרא אחרי מות פרשה ב פרק ג הלכה יא, בשנינויים] : ' [ויקרא טז, 30] ונתן את הקטרת על האש לפני ה' [וכסה ענן הקטרת את הפרכת אשר על העדות ולא ימות] - שלא יתקן מבחוץ ויכניס, להוציא מלבן של צדוקין, שאומרים יתקן מבחוץ ויכניס.

מאי דרוש?

[ויקרא טז, ב] 'אמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרכת אל פני הכפרת אשר על הארץ ולא ימות] כי בענן ארצה על הכפרת - מלמד שיתקן מבחוץ ויכניס.

אמרו להם חכמים: והלא כבר נאמר [ויקרא ג, טז] ונתן את הקטרת על האש לפני ה', אם כן מה תלמוד לומר כי בענן ארצה על הכפרת? - (אל יבא כי אם בענן של עשן הקטרת): מלמד שנותן בה מעלה עשן (שם עשב שגורם לעשן לעלות זקוף כמקל). ומניין שנותן בה מעלה עשן? (לקמן פריך: למה לי, הא נפקא ליה?) שנאמר: ונקטה ענן הקטרת את הכפרת - הא (למדנו מכאן שנאמר ולא ימות שאם) לא נתן בה מעלה עשן או שחיסר אחת מכל סמניה - חייב מיתה (דכתיב הקטרת [עם הא הידיעה: הקטרת הידועה] - שלימה ולא חסירה).

ותיפוק ליה דקא מעייל ביאה ריקנית (תיפוק ליה דאי נמי לא כתב הכא ולא ימות - מיחייב מיתה אקטורת חסירה, דאשכח דעייל ביאה ריקנית שלא לצורך, וכתיב ואל יבא בכל עת ... ולא ימות)? אמר רב ששת: הכא במאי עסקינן? - כגון ששגג בביאה (ריקנית, אבל ידע שיש מיתה במקטיר קטורת חסירה ואין עונש מיתה על השוגג) והזיד בהקטרה. רב אשי אמר אפילו תימא הזיד בזו ובזו: כגון דעייל שתי הקטרות (בביאה אחת), אחת שלימה ואחת חסירה: אביאה לא מיחייב - דהא עייל ליה שלימה; אהקטרה מיחייב - דקא מקטר קטורת חסירה. אמר מר: 'ומניין שנותן בה מעלה עשן? תלמוד לומר: ונקטה'; קרא לקרא (הא נפקא ליה מ-כי בענן)?!

אמר רב יוסף: הכי קאמר: אין לי אלא עולה מעלה עשן, עיקר (שורש) מעלה עשן מניין? תלמוד לומר: ונקטה....

אמר ליה אביי: והא איפכא תניא (שהשורש יפה מן העליון), דתניא: 'נתן בה עיקר מעלה עשן' - היה מתמר ועולה כמקל עד שמגיע לשמי קורה (לשון שמים); כיון שהגיע לשמי קורה - ממשמש ויורד בכותלים (כן דרך העשן כשאני יכול לצאת כנגדו מתפשט למעלה תמיד עד שמתמלא חלל הבית למעלה מכותל לכותל, וכשאין לו עוד מקום ממשמש ויורד אצל הכתלים) עד שנתמלא הבית עשן, שנאמר (ישעיהו ג, ד) [וינעו אמות הספים מקול הקורא] ונהבית ימלא עשן?!

אלא אמר אביי: הכי קאמר: אין לי אלא עיקר מעלה עשן; עולה מעלה עשן מניין? תלמוד לומר: ונקטה.... רב ששת אמר: אין לי אלא אהל מועד שבמדבר, שילה ובית עולם מניין? תלמוד לומר: ונקטה....

האי, מ - וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם (אל מקום שיהא שכיני אתם יעשו כן) [ויקרא טז, טז] ונפך על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך טמאתם] נפקא?!

אלא הכי קאמר: אין לי אלא ביום הכפורים, בשאר ימות השנה מניין? תלמוד לומר: ונקטה.... רב אשי אמר: חד למצוה וחד לעכב. רבא אמר: חד לעונש וחד לאזהרה (ואל יבא... כי בענן - אזהרה; ונקטה ענן... ולא ימות - זה עונש; ואילו ולא ימות ואל יבא - לאו אחסרון ענן כתיב, אלא אביאה ריקנית).

תניא: 'רבי אליעזר אומר: [ויקרא טז, טז] ונתן את הקטרת על האש לפני ה' ונקטה ענן הקטרת את הכפרת אשר על העדות] ולא ימות - עונש (מעלה עשן); [ויקרא טז, ב] 'אמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרכת אל פני הכפרת אשר על הארץ ולא ימות] כי בענן ארצה [על הכפרת] - אזהרה; יכול יהיו שניהם אמורין קודם מיתת בני אהרן (ונאמר שבעון מעלה עשן שלא נתנו מתו)?

תלמוד לומר: [ויקרא טז, א] [וידבר ה' אל משה] אחרי מות שני בני אהרן [בקרבתם לפני ה' וימתו]; יכול יהיו שניהם אמורים אחר מיתת שני בני אהרן? תלמוד לומר: כי בענן ארצה על הכפרת! הא כיצד? אזהרה קודם מיתה, ועונש אחר מיתה?!

מאי תלמודא? אמר רבא: אמר קרא: כי בענן ארצה - ועדיין לא נראה (ארצה משמע לעתיד, אלמא כשנאמר מקרא זה - עדיין לא נראה; ואי לאחר מיתתו - כבר נראה בו ביום, שנאמר [ויבא משה ואהרן אל אהל מועד] ויצאו ויברכו את העם וירא כבוד ה' אל כל העם [ויקרא ט, כג]); ואלא מאי טעמא איענוש?

כדתניא: 'רבי אליעזר אומר: לא מתו בני אהרן אלא על שהורו הלכה בפני משה רבן.' מאי דרוש?

(ויקרא א,ט) וְנָתַנוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ [וְעָרְכוּ עֲצִים עַל הָאֵשׁ] - אֵף עַל פִּי שֶׁהָאֵשׁ יוֹרֶדֶת מִן הַשָּׁמַיִם - מִצְוָה לְהַבִּיאַ מִן הַהַדְיוֹט (וּאֵף עַל פִּי שֶׁהוֹרֹדוּ כְּרָאוּי - נִעֲנָשׁ שֶׁלֹּא נִטְלוּ רִשּׁוֹת) .

יֵצֵא וּבֹא לֹו דֶּרֶךְ כְּנִיסָתוֹ :
מִנָּה הֵנִי מִלִּי ?

אִמֵּר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אִמֵּר רַבִּי יוֹנָתָן : אִמֵּר קָרָא (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב א,יג)
וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה לְבָמָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן יְרוּשָׁלַם [מִלִּפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּמְלֹךְ עַל יִשְׂרָאֵל] (הִיָּה לֹו לִיכְתוּב 'מִירוּשָׁלַם' אוֹ 'מִן הַבָּמָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן לִירוּשָׁלַם'; בְּגִבְעוֹן הִיָּתָה קְדוּשָׁה: שְׁשֹׁם מִזְבֵּחַ שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה, וְהִיָּה הוֹלֵךְ [שְׁלֹמֹה] וּמִקְרִיב שֵׁם); וְכִי מָה עֲנִין גִּבְעוֹן אֲצִל יְרוּשָׁלַם ? - אֲלֹא מִקִּישׁ יִצִּיאתוֹ מִגִּבְעוֹן לִירוּשָׁלַם לְבִיאתוֹ מִירוּשָׁלַם לְגִבְעוֹן: מָה בִיאתוֹ מִירוּשָׁלַם לְגִבְעוֹן פְּנִיו כִּלְפֵי בָמָה, כְּדֶרֶךְ בִּיאתוֹ (וְהִכִּי מִשְׁמַע קָרָא וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה לְבָמָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן - דֶּרֶךְ הַלִּיכָתָה) - אֵף יִצִּיאתוֹ מִגִּבְעוֹן לִירוּשָׁלַם (וְכֵן לִירוּשָׁלַם בְּשׁוּבוֹ מִגִּבְעוֹן הִיָּתָה כְּבִיאָה רֵאשׁוֹנָה:) פְּנִיו כִּלְפֵי בָמָה, כְּדֶרֶךְ בִּיאתוֹ; וְכֵן כֶּהֱנִים בַּעֲבוּדָתָן וְלוֹיִם בְּדוּכָנָן וְיִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדָן (הָעוֹמְדִים בַּעֲזָרָה בַּמִּקְדָּשׁ כָּל יִשְׂרָאֵל עַל קֶרֶבֶן הַתַּמִּיד, דְּכָתִיב תִּשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי (בַּמִּדְבָּר כח,ב) - הִיוּ עוֹמְדִים וּמִשְׁמְרִים עַל קֶרֶבֶנֶם), כִּשְׁהֵן נִפְטָרִין - לֹא הִיוּ מִחֲזִירִין פְּנִיָּהֵן וְהוֹלְכִין אֲלֹא מִצְדָּדִין פְּנִיָּהֵן וְהוֹלְכִין; וְכֵן תַּלְמִיד הַנִּפְטָר מִרְבּוֹ לֹא יַחֲזִיר פְּנִיו וַיִּלָּךְ אֲלֹא מִצְדָּד פְּנִיו וְהוֹלָךְ, כִּי הֵא: דְּרַבִּי אֱלֵעָזָר, כִּד הוּא מִיפְטָר מִינִיָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן, כִּד הוּא בְּעֵי רַבִּי יוֹחָנָן לִסְגוּיָא [לִלְכָתָה], הוּא גַחֲיָן קָאִי רַבִּי אֱלֵעָזָר אֲדוּכָתִיָּה [הִיָּה רַבִּי אֱלֵעָזָר נִעֲמַד מִשּׁוּם כְּבוֹד וּמִתְכוּפָף שֶׁלֹּא יִרְאֶה אֶת רַבִּי יוֹחָנָן הוֹלֵךְ] עַד דִּהוּא מִיכְסֵי רַבִּי יוֹחָנָן מִינִיָּה (שְׁאִין רַבִּי אֱלֵעָזָר רֹאֶהוּ); וְכִד הוּא בְּעֵי רַבִּי אֱלֵעָזָר לִסְגוּיָא - הוּא קָא אֲזִיל לְאַחֲרֵיָּה עַד דְּמִכְסֵי מִינִיָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן (שְׁאִין רַבִּי יוֹחָנָן רֹאֶהוּ מִחֲזִיר פְּנִיו) .
רַבָּא כִּד הוּא מִיפְטָר מִינִיָּה דְּרַבִּי יוֹסֵף, הוּא אֲזִיל לְאַחֲרֵיָּה עַד דְּמִנְגַּפָּן כְּרַעֲיָה [עַד שֶׁרְגָּלָיו שֶׁל רַבָּא נִתְקְלוּ וְנִפְצְעוּ] וּמִתּוּסָן אֶסְקוּפְתָא דְּבִי רַבִּי יוֹסֵף דִּמָּא [וְנִתְלַכְּלַךְ מִפְּתָן בֵּיתוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵף בְּדַמּוֹ שֶׁל רַבָּא] .

(יוֹמָא נג,ב)
אִמְרוּ לִיָּה לְרַבִּי יוֹסֵף (שֶׁהוּא הִיָּה מְאֹד עֵינִים וְאִינוּ מְכִיר בְּדָבָר): הִכִּי עָבִיד רַבָּא!
אִמֵּר לִיָּה: יֵהָא רַעוּא דְּתֵרוּם רִישָׁךְ אֲכֹלָה כְּרַכָּא (תַּהִיָּה רַעֲשׁ יִשִּׁיבַת הַכֶּרֶךְ) .

אִמֵּר רַבִּי אֲלֶכְסַנְדְּרִי אִמֵּר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוי: הַמִּתְפַּלֵּל צָרִיךְ שִׁיפְסִיעַ שְׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת לְאַחֲרֵיָּיו, וְאַחֲרֵי כֵךְ יִתֵּן שְׁלוֹם.
אִמֵּר לִיָּה רַב מְרֻדִּי: כִּיוֵּן שֶׁפִּסְעַתְּ שְׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת לְאַחֲרֵיָּיו - הֵתֵם אִיבְעִיָּא לִיָּה לְמִיָּקָם (בַּמִּקְדָּשׁ שֶׁהַפְּסִיעוֹת כְּלוּת וְלֹא לְחֻזֹּר לְאַחֲרֵיָּה), מִשְׁלַל לְתַלְמִיד הַנִּפְטָר מִרְבּוֹ;
אִם חוֹזֵר לְאַחֲרֵיָּה - דּוּמָה לְכָלֵב שֶׁשָּׁב עַל קִיָּאוֹ.
תְּנִיָּא נְמִי הִכִּי: 'הַמִּתְפַּלֵּל צָרִיךְ שִׁיפְסִיעַ שְׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת לְאַחֲרֵיָּיו וְאַחֲרֵי כֵךְ יִתֵּן שְׁלוֹם, וְאִם לֹא עָשָׂה כֵן (נִרְאֶה כִּמוֹ שֶׁלֹּא נִטְלָה רִשּׁוֹת לְהִיפָטֵר) - דֹּאֵוִי לֹו שֶׁלֹּא הַתְּפִלָּה (כְּלוּמָר: נֹחַ הִיָּה לֹו אִם לֹא הַתְּפִלָּה; כִּמוֹ 'זֹכֵל שֶׁלֹּא חָסַע עַל כְּבוֹד קוֹנֵן' דֹּאֵוִי לֹו שֶׁלֹּא בֹא לְעוֹלָם' [נְחִיגָה פ"ב מ"א]) . '

וּמִשּׁוּם שְׁמַעְיָה אִמְרוּ: שְׁנוֹתָן שְׁלוֹם לִיָּמִין וְאַחֲרֵי כֵךְ לְשִׁמְאֵל, שְׁנֵאמַר (דְּבָרִים לג,ב) [וַיֹּאמֶר ה' מִסִּינֵי בָּא וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מִהֵרָּ פֶּאֶרְן וְאַתָּה מִרְבֶּבֶת קִדְּשׁ] מִיָּמִינוֹ אֲשַׁדֶּת לְמוֹ (אֲלֵמָא יָמִין עֲדִיפָּא), וְאוֹמֵר (תַּהֲלִים צא,ט) 'יִפֹּל מִצְדָּדָא אֶלְף וְרַבְּבָה מִיָּמִינָךְ' [אֶלְף לֹא יָגֵשׁ] (הִיָּמִין טוֹבֵלֶת רַבְּבָה מִיָּקִין!);
מֵאִי 'וְאוֹמֵר' ?

וְכִי תִיָּמָא 'אוֹרְחָא דְּמִילְתָּא הִיא לְמִיתַב בִּיָּמִין (שֶׁהִיָּמִין מוֹכֶנֶת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ, לִכְךָ נִתְּנָה הַלּוּחוֹת בִּיָּמִין, וְלֹא חֲשִׁיבוּתָא דִּיָּמִין הִיא) ' - תֹּא שְׁמַע: 'יִפֹּל מִצְדָּדָא אֶלְף וְרַבְּבָה מִיָּמִינָךְ'.
רַבָּא חֲזִיָּה לְאַבִּיָּי דִּיהִיב שְׁלֵמָא לִיָּמִינָא בְּרִישָׁא, אִמֵּר לִיָּה: מִי סְבֹרַת לִיָּמִין דִּידֶךָ? לְשִׁמְאֵל דִּידֶךָ קָא אֲמִינָא, דִּהוּי יָמִינוֹ שֶׁל הַקַּב"ה (שֶׁהַמִּתְפַּלֵּל רֹאֶה עֲצֻמוֹ כְּאִילוֹ שְׁכִינָה לְמוֹל פְּנִיו, שְׁנֵאמַר שְׁוִיָּתִי ה' לְנִגְדֵי תַמִּיד (תַּהֲלִים טז,ח)) .
אִמֵּר רַב חִיָּיא בְּרִיָּה דְּרַב הוֹנָא: חֲזִינָא לְהוֹ לְאַבִּיָּי וְרַבָּא דְּפִסְעֵי לְהוֹ שְׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת בְּכִרְיָעָה אַחַת .

וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצֵרָה בְּבֵית הַחִיצוֹן :
מֵאִי מִצְלִי ?

רבא בר רב אדא ורבינ בר רב אדא, תרוייהו משמיה דרב אמרי:
”יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתהא שנה זו גשומה ושחונה
(חמה)”.
שחונה מעליותא היא?

אלא אימא ”אם שחונה - תהא גשומה”.
רב אחא בריה דרבא מסיים בה משמיה דרב יהודה: לא יעדי עביד
שולטן (עושה ממשלה) מדבית יהודה.
”ולא יהיו עמך ישראל צריכין לפרנס זה מזה,
ולא תכנס לפניך תפלת עוברי דרכים” (עוברי דרכים מתפללים שלא ירדו גשמים).

רבי חנינא בן דוסא הוה קא אזיל באורחא, שדא מטרא עליה, אמר:
ריבוננו של עולם! כל העולם כולו בנחת וחנינא בצער?
פסק מיטרא.
כי אתא לביתה - אמר: ריבוננו של עולם! כל העולם כולו בצער
וחנינא בנחת (שאיין לי זריעה בשדות)?
אתא מיטרא.
אמר רב יוסף: מאי אהניא ליה צלותיה דכהן גדול לגבי רבי
חנינא בן דוסא.

תנו רבנן: ’מעשה בכהן גדול אחד שהאריך בתפלתו, ונמנו אחיו
הכהנים ליכנס אחריו; התחילו הם נכנסין - והוא יוצא;
אמרו לו: מפני מה הארכת בתפלתך?
אמר להם: קשה בעיניכם שהתפללתי עליכם ועל בית המקדש שלא
יחרב?
אמרו לו: אל תהי רגיל לעשות כן, שהרי שנינו ’לא היה מאריך
בתפלתו כדי שלא להבעית את ישראל’.

משנה:
משניטל ארון - אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים (דוד ושמואל;
מפרש במסכת סוטה (דף מחב), ו’שתייה’ היתה נקראת (מפרש בגמרא), גבוה מן
הארץ שלש אצבעות, ועליה היה נותן;
נטל את הדם ממי שהיה ממרס בו, נכנס למקום שנכנס (לבית קדשי
הקדשים) ועמד במקום שעמד (בין הבדים), והזה ממנו אחת למעלה ושבע
למטה,
ולא היה מתכוון להזות לא למעלה ולא למטה (שתהא אחת למעלה בחודה של
כפורת העליון והשבע למטה מאמצעה שהרי לא על הכפורת נוגעים אלא לארץ נופלות), אלא
כמצליף (בשורה זו תחת זו, כל שמונה הזאות; ’כמצליף’ לא ידעתי לשונו);
וכך היה מונה: ”אחת; אחת ואחת; אחת ושתיים; אחת ושלש; אחת
וארבע; אחת וחמש; אחת ושש; אחת ושבע” (בגמרא מפרש טעמא);
יצא והניחו על כן הזהב שבהיכל;
הביאו לו את השעיר - שחטו וקבל במזרק את דמו;
נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד והזה ממנו אחת למעלה ושבע
למטה, וכך היה מונה: ”אחת; אחת ואחת; אחת ושתיים;” וכו’;
יצא והניחו על כן הזהב השני שבהיכל;
רבי יהודה אומר: לא היה שם אלא כן אחד בלבד; נטל דם הפר
והניח דם השעיר (נטל דם הפר תחילה והניח דם השעיר - מסקנא דמילתיה דרבי יהודה היא,
דאמר לא היה שם אלא כן אחד, וצריך ליטול דם הפר תחילה), והזה ממנו על הפרוכת
(כדכתיב וכן יעשה לאהל מועד (ויקרא טז, טז)) שכנגד הארון מבחוץ, אחת למעלה ושבע
למטה, ולא היה מתכוון וכו’ וכך היה מונה וכו’
נטל דם השעיר והניח דם הפר, והזה ממנו על הפרוכת שכנגד
הארון מבחוץ, אחת למעלה ושבע למטה וכו’;
עירה דם הפר לתוך דם השעיר (כדכתיב במתנות המזבח ולקח מדם הפר ומדם השעיר (ויקרא
טז, יח) - מדם שניהן יחדיו), ונתן את המלא בריקן (בגמרא מפרש: חוץ ומערה מזרק מלא
לתוך הריקן, כדי לערבן יפה).

גמרא:

'משנגנוז' לא קתני אלא 'משניטל' תנן - כמאן דאמר ארון גלה לבבל, דתניא: 'רבי אליעזר אומר: ארון גלה לבבל, שנאמר (דברי הימים ב לז,י) וּלְתִשְׁבֹּת הַשָּׁנָה שָׁלַח הַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיִּבְאֶהוּ בְּבִלָּה עִם כָּלִי חֲמֻדַּת בֵּית ה' [וימלך את צדקיהו אחיו על יהודה וירושלם];

רבי שמעון בן יוחאי אומר: ארון גלה לבבל, שנאמר [ישעיהו לט,ו: הנה ימים באים ונשא כל אשר בביתך ואשר אצרכו אבתך עד היום הזה בגל] לא ינתר דבר אמר ה' - אלו עשרת הדברות שבו;

רבי יהודה אומר: ארון במקומו נגנוז, שנאמר (מלכים א ח,ח) [ויארכו הבדים] וַיֵּרְאוּ רָאשֵׁי הַבָּדִים מִן הַקֹּדֶשׁ עַל פְּנֵי הַדָּבָר וְלֹא יָרְאוּ הַחוּצָה וַיְהִי שֵׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה, ופליגא (הא דתניא רבי שמעון אומר ארון גלה לבבל) דעולא, דאמר עולא: שאל רבי מתיא בן חרש את רבי שמעון בן יוחאי ברומי: וכי מאחר שרבי אליעזר מלמדנו פעם ראשונה ושניה (כלומר משני מקראות) ארון גלה לבבל; ראשונה - הא דאמרן (דברי הימים ב לז,י) [ולתשובת השנה שלח המלך נבוכדנאצר] וַיִּבְאֶהוּ (ליהויכין) בְּבִלָּה עִם כָּלִי חֲמֻדַּת בֵּית ה' (הוא ארון) [וימלך את צדקיהו אחיו על יהודה וירושלם], שני מאי היא?

דכתיב (איכה א,א) וַיֵּצֵא מֶן בֵּית מִבְּת צִיּוֹן

(יומא נד,א)

כל הדרה [היו שריה פאליים לא מצאו מרעה וילכו בלא כח לפני רודף]; מאי כל הדרה? - חדרה (הגנוז בחדרי חדרים).

אתה, מאי אתה אומר?

אמר לו: שאני אומר: ארון במקומו נגנוז, שנאמר (מלכים א ח,ח) [ויארכו הבדים] וַיֵּרְאוּ רָאשֵׁי הַבָּדִים מִן הַקֹּדֶשׁ עַל פְּנֵי הַדָּבָר וְלֹא יָרְאוּ הַחוּצָה וַיְהִי שֵׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה. אמר ליה רבה לעולא: מאי משמע, דכתיב וַיְהִי שֵׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה? וכל היכא דכתיב 'עד היום הזה' - לעולם הוא? והכתיב (שופטים א,כא) וְאֵת הַיְבוּסִי יָשֵׁב יְרוּשָׁלַם לֹא הוֹרִישוּ בְּנֵי בְנִימִן וַיָּשֶׁב הַיְבוּסִי אֶת בְּנֵי בְנִימִן בִּירוּשָׁלַם עַד הַיּוֹם הַזֶּה - הכי נמי דלא גלו? והתניא: 'רבי יהודה אומר: חמשים ושתים שנה לא עבר איש ביהודה (העשר מחרבות ירושלים בגלות צדקיהו עד פקידת כורש שעלו לבנות הבית, שהרי לסוף שבעים גלות יהויקים היתה הפקידה, כמו ששנינו במגילה (דף יא,ב): וי"ח שנה היה מכיבוש יהויקים עד חרבות ירושלים, דאמר מר: גלו בשבעה גלו בשמונה גלו בשמונה עשרה גלו בחמש עשרה' ופירושו: גלה יכניה בשבע לכיבוש יהויקים, שהוא שמונה לנבוכדנצר; גלו צדקיהו וגלותו בחרבות ירושלים בשמונה עשר לכיבוש יהויקים, שהוא תשע עשרה לנבוכדנצר, דאמר מר: שנה ראשונה כיבש ניונה שניה עלה וכיבש יהויקים), שנאמר (ירמיהו ט,ט) עַל הַהָרִים אָשָׂא בְּכִי וְנָהִי וְעַל נְאוֹת מִדְבָּר קִינָה כִּי נִצָּתוּ מַבְלֵי אִישׁ עֶבֶר וְלֹא שָׁמְעוּ קוֹל מִקְּנָה מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם וְעַד בְּהֵמָה נִדְּדוּ הַלְכוּ'; ב-ה-מ-ה בגימטריא חמשים ושתים הוו! ותניא: 'רבי יוסי אומר: שבע שנים נתקיימה גפרית ומלח בארץ ישראל';

ואמר רבי יוחנן: מאי טעמא דרבי יוסי? - אתיא ברית ברית: כתיב הכא (בספר דניאל דניאל ט,כז) וְהַגְבִּיר בְּרִית לְרַבִּים (לשרים, כמו וכל רבי מלך בגל (ירמיה לט,יג)) שְׂבוּעַ אֶחָד [וחצי השבוע ישבית זבח ומנחה ועל כנף שקוצים משמם ועד כלה ונחרצה תתף על שמם], וכתיב התם (דברים כט,כד) וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת בְּרִית ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתָם [ואשר כרת עמם בהוציאם אתם מארץ מצרים] (והכי מפרש ליה רבי יוחנן: אותה ברית האמור בגפרית ומלח, שנאמר בו על אשר עזבו את ברית - הגבירו האויב על ישראל שבוע אחד)!

אמר ליה: הכא (מלכים א ח,ח) כתיב 'שם' [ויהיו שם עד היום הזה], התם לא כתיב 'שם'.

וכל היכא דכתיב 'שם' - לעולם הוא?

מיתיבי: (דברי הימים א ד,מב) וּמֵהֶם מִן בְּנֵי שְׁמַעוֹן הָלְכוּ לְהָר שְׁעִיר אֲנָשִׁים חֲמֵשׁ מֵאוֹת וּפְלִטָה וְנִעְרֶיהָ וּרְפִיָּה וְעִזִּיאל בְּנֵי יִשְׁעִי בְּרָאשִׁם פֶּסוּק מַג וַיָּכּוּ אֶת שְׂאֵרֵי הַפְּלִטָה לַעֲמֹלָק וַיָּשֻׁבוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה - וכבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל כל הארצות, שנאמר (ישעיהו יג,א) [כי אמר בלח ידי עשיתי ובחכמתי כי נבנותי] וְאָסִיר גְּבוּלוֹת עַמִּים וְעִתִּידֵיהֶם וְעִתִּידוֹתֵיהֶם שׁוֹשֵׁתִי [ואוריד פאביר וישבים]!?

תירובתא.

אמר רב נחמן: תנא: 'וחכמים אומרים: ארון - כלשכת דיר העצים היה גנוז'.

אמר רב נחמן בר יצחק: אף אנן נמי תנינא: 'מעשה ככהן אחד שהיה מתעסק (בטיול ושחוק) וראה רצפה משונה מחברותיה (אחת מן הטבלאות של שיש שברצפה ראה גבוהה מחברותיה, והבין שסילקוה מאחר שנסדרה שם), ובא והודיע את

חבירו - ולא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו, וידעו כיחוד (בברור) ששם ארון גנוז.

מאי הוה עביד?

אמר רבי חלבו: מתעסק בקרדומו היה.

תנא דבי רבי ישמעאל: 'שני כהנים בעלי מומין' (שאין ראויין לעבודה אחרת) היו מתליעין בעצים (דתנן (מדות פ"ב משנה ה) 'כל עץ שיש בו תולעת פסול למזבח'), ונשמטה קרדומו של אחד מהם ונפלה שם ויצתה אש ואכלתו'.

רב יהודה רמי: כתיב: (מלכים א' ח, ח) [ויארכו הבדים] ויראו ראשי הבדים [מן הקדש על פני הדביר], וכתוב [סוף הפסוק] ולא יראו החוצה [ויהיו שם עד היום הזה], הא כיצד? נראין ואין נראין (כדמפרש ואזיל בברייתא: שהיו דוחקין ובולטין בפרוכת, ונראין כשני דדי אשה שבולטין מתחת חלוקה).

תניא נמי הכי: 'ויראו ראשי הבדים'; יכול לא יהו זזין ממקומן? תלמוד לומר: ויארכו הבדים; יכול יהו מקרעין בפרוכת ויוצאין? תלמוד לומר: ולא יראו החוצה! הא כיצד?

דוחקין ובולטין ויוצאין בפרוכת (הפרוטה כנגד פתח שבמחיצת אמה טרקסין, והפתח באמצע אמה טרקסין היה במקדש ראשון) ונראין כשני דדי אשה, שנאמר: (שיר השירים א, ג) צרור המר דודי לי בין שדי גלין.

אמר רב קטינא: בשעה שהיו ישראל עולין לרגל - מגללין להם את הפרוכת ומראין להם את הכרובים שהיו מעורים ('מעורים' - לשון דיבוק, כמו (עוקצין פ"ג מ"ח) 'אילן שנפשח ומעורה בקליפה'; ובמסכת ביצה (דף ט"א): אם היו מעורות בגידין - אסורות) זה בזה (הכרובים מדובקין זה בזה ואחזין ומחבקין זה את זה כזכר החובק את הנקבה), ואומרים להן: ראו חבתכם לפני המקום כחבת זכר ונקבה.

מתיב רב חסדא: (במדבר ד, כ) ולא יבאו לראות (הלוים שבמדבר) קבלע את הקדש [ומתו], ואמר רב יהודה אמר רב: בשעת הכנסת כלים לנרתק שלהם (אף על פי שהיו נושאים כלי הקודש בכתף - לא היו רשאים ליכנס בשעת טילוק מסעות שהיו מפרקין את הארון והמזבח להסיעו ממקומו, עד שהיו אהרן ובניו מכסין אותו בנתיקיהן, כמו שכתוב בפרשה: וקסו אתו במכסה עור תחש... (במדבר ד, ח) ולקחו בגד תכלת וקסו (במדבר ט, ט); קבלע לשון כיסוי)?

אמר רב נחמן: משל לכלה: כל זמן שהיא בבית אביה (באירוסיה) - צנועה מבעלה (אף ישראל במדבר עדיין לא היו גסין בשכינה); כיון שבאתה לבית חמיה - אינה צנועה מבעלה.

מתיב רב חנא בר רב קטינא: מעשה בכהן אחד שהיה מתעסק וכו' [ומדוע נשרף הכהן שגילה את מקום גניזת הארון]?

אמר ליה: נתגרשה קא אמרת (האי מעשה בבית שני הוה, לאחר שנתגרשו וחזרו)? נתגרשה חזרו לחיבתה הראשונה (לתחילת חיבתה, שאין גסין זה בזה)!

במאי עסקינן (האי מוגלין להן הפרוכת ומראין להן הכרובים)? אי נימא במקדש ראשון - מי הואי פרוכת? אלא במקדש שני? מי הוה כרובים (דקא טלקא דעתא בכרובים שעשה שלמה אצל הארון מזה ומזה קאמר)?

לעולם במקדש ראשון, ומאי פרוכת? - פרוכת דבכי (שכנגד הפתחים פתח אולם והיכל ובית קדשי הקדשים), דאמר רבי זירא אמר רב: שלשה עשר פרוכות היו במקדש (שני): שבעה כנגד שבעה שערים (שערי העזרה), שתיים: אחת לפתחו של היכל ואחת לפתחו של אולם; שתיים בדביר (בדביר במקום אמה טרקסין), ושתיים כנגדן בעליה (לחוץ בין עליית ההיכל לעליית בית קדשי הקדשים; וכי היכי דבמקדש שני היו פרוכות כנגד הפתחים - הכי נמי במקדש ראשון).

רב אחא בר יעקב אמר: לעולם במקדש שני, וכרובים דצורתא (מצויירין בכותל במיני סממנים או חקוקין בקירות העץ מלפנים מכותלי האבנים) הוו קיימי, דכתיב (מלכים א' ו, כט) ואת כל קירות הבית מסב קלע (צורות רשתות וקליענות) [פתוחי מקלעות כרובים ותמלות ופטורי צצים מלפנים ולחיצון] (מלכים א' ו, לה) וקלע כרובים ותמלות ופטורי צצים וצפה זהב מישר על המחקה, וכתוב (מלכים א' ז, לו) [ונפתח על הלחת ידתי ועל ומסגרתיה מסגרתיה כרובים אריות ותמלות] כמער איש וליות [סביב]; מאי כמער איש וליות? אמר רבה בר רב שילא:

:

(יומא נד, ב)

כאיש המעורה בלוייה שלו (הנדבק וחבוק באשתו בין זרועותיו) .
 אמר ריש לקיש בשעה שנכנסו נכרים להיכל, ראו כרובים המעורין
 זה בזה; הוציאו לשוב (קיפלו מן הכותל) ואמרו "ישראל הללו שברכתן
 ברכה וקללתן קללה יעסקו בדברים הללו!"
 מיד הזילום, שנאמר (איכה א, ח) [חטא חטא ירושלם על כן לנידה היתה] כל מכבדיה הזילונה כי
 ראו ערותה [גם היא נאנחה ותשב אחר].

ושתיה היתה נקראת:
 תנא: 'שממנה הושתת העולם.'
 תנן כמאן דאמר מציון נברא העולם (ציון נבראת תחילה וסביביה נדבקו רגבים עד סוף
 העולם מכל צד), דתניא: 'רבי אליעזר אומר: עולם - מאמצעיתו נברא,
 שנאמר (איוב לח, לח) **בצקת עפר למוצק ורגבים ידבקו** (מוצק אחד היה לו, ומשם נדבקו רגבים
 סביבו); **רבי יהושע אומר: עולם מן הצדדין נברא** (ארבע מוצקות היו לו,
 ונמתח והלך מכל צד עד שנדבק באמצעיתו), שנאמר (איוב לו, לו) **כי לשלג יאמר הוא ארץ** (תעשה ארץ,
 ומהיכן?) - **ונשם מטר ונשם מטרות עזו** (מארבע צדדין הורידו והגשימו להעשות ארץ); **רבי**
יצחק אומר: אכן ירה הקב"ה בים, ממנו נשתת העולם, שנאמר (איוב לח, לו)
על מה אדניה הטבעו או מי ירה אבן פנתה; וחכמים אומרים: מציון נברא,
שנאמר (תהלים נ, א) מזמור לאסף אל אלהים ה' [דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבוא], **ואומר:**
מציון מכלל יפי [אלהים הופיע] (בתריה כתיב (פסוק ב)) - **ממנו מוכלל יפיו של**
עולם.

תניא: 'רבי אליעזר הגדול אומר: (בראשית ב, ד) **אלה תולדות השמים והארץ**
בהבראם ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים; תולדות שמים (מאורות וכוכבים) -
משמים נבראו; תולדות הארץ - מארץ נבראו;
וחכמים אומרים: אלו ואלו מציון נבראו, שנאמר (תהלים נ, א) מזמור לאסף
אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבוא, ואומר: מציון מכלל יפי אלהים הופיע
- ממנו מוכלל יופיו של עולם.

נטל את הדם ממי שממס בו [נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד, והזה
 ממנו אחת למעלה ושבע למטה, ולא היה מתכוון להזות לא למעלה ולא למטה, אלא
 כמצליף]:
 מאי 'כמצליף'?
 מחוי רב יהודה

(יומא נה, א)
 כמנגדנא (כמכה ברצועה: שמתחיל מן הכתפים ומכה והולך למטה).
 תנא: 'כשהוא מזה - אינו מזה על הכפורת (על גגה), אלא כנגד
 עוביה של כפורת (ולא היו דמים נוגעין בה); כשהוא מזה (אחת) למעלה -
 מצדד (גב) ידו למטה (ומזה כלפי למעלה), וכשהוא מזה (השבע) למטה -
 מצדד ידו למעלה (ומזה למול פניו אחת גבוהה ואחת בנמוך הימנה, וכולן נופלות לארץ).'
 מנא הני מילי (דאינו מזה על הכפורת אותן שתיים: אחת של מעלה בפר ואחת של מעלה בשעיר על
 גג הכפורת ממש)?

אמר רב אחא בר יעקב אמר רבי זירא: אמר קרא: (ויקרא טז, טז) [ושחט את שעיר
 החטאת אשר לעם והביא את דמו אל מבית לפרכת ועשה את דמו פאשר עשה לדם הפר] והזה אתו על הפפרת
 ולפני הפפרת; לא יאמר (ולפני הפפרת דהיינו) למטה בשעיר (דכתיב ביה והזה אתו על
 הפפרת ולפני הפפרת) דלא צריך (דסוף סוף) דגמר ממטה דפר (שהרי לא פירש בו כמה
 הזאות, וילפינו ליה לקמן ממטה דפר, דכתיב ביה ולפני הפפרת יזה שבע פעמים [ויקרא טז, טז], וכיון דסוף סוף גמר
 מיניה - לישתוק קרא מיניה וליגמרה לכולה מילתא דמטה דשעיר ממטה דפר, דאיתקוש להדדי, דכתיב [ויקרא
 טז, טז] ועשה את דמו פאשר עשה לדם הפר, דבשלמא למעלה ידיה איצטריך, דמפורש בו אחת, דכתיב והזה אתו
 על הפפרת [בהמשך ויקרא טז, טז], ו- אתו - חדא משמע, ובמעלה דפר לא פירש 'אחת'; למה נאמר (למטה
 דשעיר)? - לאקושי (מעלה דשעיר ולומר) 'על' ל'לפני' (על הפפרת כלפני הפפרת):
 מה [לפני דלאו על (דלאו ממש נוגע בכפורת דהא 'לפני' - על הארץ משמע, אף על גב דלא ממש
 נוגע בכפורת, אלא לענין שיהא מצדד ידו למטה) - אף 'על' דלאו על.
 אדרבה: לא יאמר למעלה בפר דלא צריך, דגמר ממעלה דשעיר (דסוף
 סוף גמר לקמן ממעלה דשעיר שפירש בו 'אחת'); למה נאמר? לאקושי לפני (דפר) לעל
 (דפר, שהמפנה בא ללמד): מה על = על ממש (דהא על פני הפפרת כתיב [ויקרא טז, טז]) - אף
 לפני = על ממש (שהיו דמים נוגעים בעביה של כפורת);
 האי מאי?: אי אמרת בשלמא למטה דשעיר לאקושי, למעלה דפר
 מיבעי ליה (כדאמרן למעלה: דפר דקשיא לך 'לא יאמר' מיבעי ליה), לכדתנא דבי רבי

אליעזר בן יעקב, דתנא דבי רבי אליעזר בן יעקב: (ויקרא טז, יד) [ולקח מדם
הפר והזה באצבעו] על פני הכפרת קדמה [ולפני הכפרת יזה שבע פעמים מן הדם באצבעו] - זה בנה
אב: כל מקום שנאמר 'פני' אינו אלא קדים'; אלא אי אמרת למעלה
דפר לאקושי, למטה דשעיר למאי אתא?

תנו רבנן [ספרא אחרי מות פרשתא ג הלכות ג-ז]: ' [ויקרא טז, טז]: וְשָׁחַט אֶת שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעֵם וְהָבִיֵּא אֶת
דָּמוֹ אֶל מִבֵּית לְפָרְכָת וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ כְּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָם הַפָּר [וְהָזָה אֹתוֹ עַל הַכְּפָרֶת וְלִפְנֵי הַכְּפָרֶת]; לַמִּדְּנוֹ
כִּמְהָ לַמַּעֲלָה בְּשַׁעִיר? - אַחַת (דאָתו - חטא משמע), לַמַּטָּה בְּשַׁעִיר אֵינִי יוֹדֵעַ
כִּמְהָ! הֲרִינִי דֵן: נֹאמְרוּ דְּמִים לַמַּטָּה בְּפֶר, וְנֹאמְרוּ דְּמִים לַמַּטָּה
בְּשַׁעִיר; מַה לַּמַּטָּה בְּפֶר שְׁבַע - אִף לַמַּטָּה בְּשַׁעִיר שְׁבַע? או כֻּלָּךְ לְדֹרֶךְ
זו: נֹאמְרוּ דְּמִים לַמַּעֲלָה בְּשַׁעִיר, וְנֹאמְרוּ דְּמִים לַמַּטָּה בְּשַׁעִיר; מַה
לַמַּעֲלָה בְּשַׁעִיר אַחַת - אִף לַמַּטָּה בְּשַׁעִיר אַחַת?

נראה למי דומה: דנין מטה ממטה ואין דנין מטה מלמעלה!
אדרבה: דנין גופו מגופו ואין דנין גופו מעלמא!
תלמוד לומר: וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ כְּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָם הַפָּר, שאין תלמוד לומר כְּאֲשֶׁר
עָשָׂה (שהרי אף כאן [בפר] פורש והזה ועל ולפני [ויקרא טז, יד]: ולקח מדם הפר והזה באצבעו על פני הכפרת
קדמה ולפני הכפרת יזה שבע פעמים מן הדם באצבעו), ומה תלמוד לומר כְּאֲשֶׁר עָשָׂה?
שיהיו כל עשיותיו שוות: כשם שלמטה בפר שבע - כך למטה בשעיר
שבע;

למדנו כמה למטה בפר ובשעיר: שבע; למעלה בפר איני יודע כמה,
והריני דן: נאמרו דמים למעלה בשעיר ונאמרו דמים למעלה בפר,
מה למעלה בשעיר - אחת, אף למעלה בפר אחת? או כֻּלָּךְ לְדֹרֶךְ זו:
נאמרו דמים למטה בפר ונאמרו דמים למעלה בפר, מה למטה בפר
שבע אף למעלה בפר שבע?

נראה למי דומה: דנין מעלה ממעלה ואין דנין מעלה ממטה!
אדרבה: דנין גופו מגופו ואין דנין גופו מעלמא!
תלמוד לומר: וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ כְּאֲשֶׁר עָשָׂה, שאין תלמוד לומר כְּאֲשֶׁר עָשָׂה! ומה
תלמוד לומר כְּאֲשֶׁר עָשָׂה? - שיהיו כל עשיותיו שוות: כשם שלמטה
בפר שבע, כך למטה בשעיר שבע, וכשם שלמעלה בשעיר אחת - כך
למעלה בפר אחת.

אחת אחת ואחת אחת ושתיים:

תנו רבנן: "אחת; אחת ואחת; אחת ושתיים; אחת ושלש; אחת
וארבע; אחת וחמש; אחת ושיש; אחת ושבע" - דברי רבי מאיר;
רבי יהודה אומר: "אחת; אחת ואחת; שתיים ואחת; שלש ואחת; ארבע
ואחת; חמש ואחת; שש ואחת; שבע ואחת" - ולא פליגי: מר כי
אתריה ומר כי אתריה (באתריה דרבי מאיר [יש גורסים: רבי יהודה] מונין מנין כלל תחילה
ואחר כך פרט, כגון 'עשרים ואחת' 'עשרים ושתיים', ובאתריה דרבי יהודה [יש גורסים: רבי מאיר] פרט
תחילה: 'שתיים ועשרים', 'שלש ועשרים')! דכולי עלמא מיהת הזאה ראשונה צריכה
מנין עם כל אחת ואחת.

מאי טעמא?

רבי אלעזר אמר: שלא יטעה בהזאות (שיהא לו שהות בנתיים לתת לבו למנין שלא
יטעה); רבי יוחנן אמר: אמר קרא (ויקרא טז, יד) [ולקח מדם הפר והזה באצבעו על פני הכפרת
קדמה] ולפני הכפרת יזה [שבע פעמים מן הדם באצבעו]; שאין תלמוד לומר יזה, ומה
תלמוד לומר יזה? - לימד על הזאה ראשונה שצריכה מנין עם כל
אחת ואחת (וכתיב 'חוקה' לעיכובא).

מאי בינייהו?

איכא בינייהו דלא מנה ולא טעה.

יצא והניחו על כן הזהב שבהיכל:

תנן התם [תוספתא שקלים פ"ג מ"ג [ליברמן]]: 'רבי יהודה אומר: לא היו שופרות
לקיני חובה' (לא היה שופר לתת לתוכו מעות מי שעליו קן חובה של זב חבה ויולדת או מטמא
מקדש, כשם שהיו שופרות לקן נדבה, כדתניא לקמן בשמעתין והכהנים לוקחין במעות קינין ומקריבין אותן)
מפני התערובות'; מאי 'מפני התערובות'?

אמר רב יוסף: מפני תערובת חובה בנדבה (שמא יתחלף שופר בשופר ויקריב
ממעות שופר החובה נדבה או משל נדבה חובה, ותיפסל: שהחובה = אחת לחטאת ואחת לעולה, והנדבה כולן
עולות, ואין מעשה עולה ומעשה חטאת שוין).

אמר ליה אביי: ונעביד תרי, ונכתוב עלייהו הי דחובה והי
דנדבה?

(יומא נה, ב)

לית ליה כתיבה (אין סומכין על כך דזמנין דלאו אדעתיה לעיוני בכתבא), דתנן: 'רבי יהודה אומר: לא היה שם אלא כן אחד בלבד'; תרי מאי טעמא לא? - משום דמחלפי (אי עביד תרי - מניח מזרק השעיר על זה ושל פר על זה, וכשבא לקחת את דם הפר - פעמים שנתחלף לו ונוטל את של שעיר! הלכך כי ליכא אלא חד - לא מנח האי עד דשקיל האי, ונמצאו העבודות כסדרן: של שעיר אחר פר בפנים, ושל פר אחריה בהיכל, ואחר כך של שעיר) ! ונעביד תרי וליכתוב עליהו הי דפר והי דשעיר? אלא לרבי יהודה לית ליה כתיבה!

מיתבי [שקלים פ"ו מ"ה]: 'שלש עשרה שופרות היו במקדש, והיה כתוב עליהן 'תקלין חדתינ' (על האחד), ו'תקלין עתיקין' (על השני), ו'קנינין' (על השלישי), ו'גוזלי עולה' (על הרביעי), ו'עצים' (על החמישי), ו'לבונה' (על הששי), ו'זהב לכפורת' (על השביעי), וששה לנדבה. (וששה היה כתוב עליהן 'נדבה', לקיץ המזבח: לתת לתוכן מעות שלוקחין מכל הרועות של מותר אשמות וחטאת, ששנינו בהן 'ידעה [עד שיחאב] וימכר ויפלו דמיו לנדבה'; ובפרק בתרא דמנחות (דף קז, ב): 'ששה שופרות כנגד ששה בתי אבות שבכל משמר ומשמר, וכל אחד ואחד מכיר את של יומו, ואם היה מזבח בטל ביומו - שאין איש מביא קרבנות - לוקחין בני בית אב מעות שופר שלהן ולוקחין מהן עולות והוא קיץ המזבח'; 'תקלין חדתינ' - אלו שקלים של כל שנה ושנה (מי שעליו להביא שקלי שנה זו שלא הביאן באדר - מביאן כל שעה שירצה, ונותנס בשופר של תקלין חדתינ, והגזברים נותנים אותן בלשכה ותורמין מהם שלש הקופות: בפרוס הפסח, ובפרוס העצרת, ובפרוס החג); 'תקלין עתיקין' - מי שלא שקל אשתקד ישקול לשנה הבאה (ונותנן לשופר של תקלין עתיקין, והגזברים נותנים אותן לשירי לשכה של אשתקד שמהן בונים חומת העיר ומגדלותיה, כדתנן בשקלים פ"ד מ"ב); 'קנינין' - הן תורדין (ממעות שבו אין לוקחין אלא תורין); 'גוזלי עולה' - הן בני יונה, וכולן עולות, דברי רבי יהודה. (רבי יהודה לטעמיה, דאמר: לא היו שופרות לקיני חובה; ועצים ולבונה וזהב לכפורת - מפרש במסכת שקלים פ"ו מ"ו): המתנדב עצים נותן מעות לאותו שופר, ולא יפחות משני גזירין; והמתנדב לבונה מביא מעות ונותן לתוך שופר לבונה, ולוקחים מהן לבונה, ומקטירין אותן נדבה על המזבח החיצון; וזה לכפורת: המתנדב זהב - נותן מעות לתוך שופר ולוקחין מהן זהב לכלי שרת, והן המזרקות הקרויין כפורי זהב בעזרא [א], ודברי הימים (א כח, יז) (שמע מינה מיהת דרבי יהודה אית ליה כתיבה, דקתני זהיה כתוב עליהן!)
כי אתא רב דימי אמר: אמרי במערבא: גזירה משום חטאת שמתו בעליה (שמא מת אחד מן הבעלים שנתנו מעות בשופר, וכיון דיש בהן חטאות - הוה להו מעות חטאת שמתו בעליה, והן הולכות לים המלח, ונמצאו מעורבות עם הכשרות ופוסלות אותן, והיינו מופני התערובות').

ומי חיישינן? והתנן [גיטין פ"ג ג]: 'השולח חטאתו ממדינת הים - מקריבין אותה בחזקת שהוא קיים'? אלא משום חטאת שמתו בעליה ודאי (שאנו יודעין בו שמת משנתן מעות לשופר ועדיין לא קרבן).
ונברור ארבעה זוזי (דמי החטאת, וזוזי פשיטי קאמר: זוזי מדינה, שיש שמונה מהן בזוזי צורי, והן דמי פרידה אחת, דתנן עמדו קנין בו ביום ברבעתים' (כריתות פ"א מ"ז, דף ח, א), והרובע הוא חצי דינר צורי, שהוא ארבעה זוזי מדינה) ונשדי במיא, והנך נישתרו? [תוספות ישנים: שיתנו מתחילה שאם ימות אחד - יהיו אותם המעות שישליכו לים המלח קדושים בעבורו, ושללו יהיו קדושים לצורך החי, ולדעת כן יתנו בקן...]

רבי יהודה לית ליה ברירה (לא סמכין אברירה למשרי איסורא).
מנא לן? אילימא מהא, דתנן [דומה לדמאי פ"ז מ"ד בשנויים חשובים, ונראה שהוא מהתוספתא דמאי פ"ח ה"ז [ליברמן], עם שנויים]: 'הלוקח יין מבין הכותיים (קודם שגזרו עליהם) ערב שבת עם חשכה (ואין לו כלים להפריש לתוכן תרומות ומעשרות), עומד ואומר "שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה" (בתוכו),

(יומא נו, א)

עשרה - מעשר ראשון, תשעה - מעשר שני, ומיחל (מעשר שני על המעות, דמה שיש בידו לתקן - יתקן) ושותה מיד (מן התערובת וכשיהיו לו כלים יפריש בם התרומה ומעשר, דסמכין אברירה, ולומר זה היה התרומה, והוא שתה חולין) - דברי רבי מאיר;

(יומא נו, ב)

רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרינ' - אלמא אין ברירה!
ממאי? דילמא שאני התם כדקתני טעמא [המשך התוספתא]: 'אמרו לו לרבי מאיר: אי אתה מודה שמא יבקע הנוד ונמצא שותה טבלים למפרע?
ואמר להם: לכשיבקע (לכשיבקע נחוש לו)! ' (כלומר: לא חיישינן לשמא יבקע, דאפשר דמסר ליה לשומר!)

אלא מדתני איו, דתני איו: 'רבי יהודה אומר: אין אדם מתנה על שני דברים כאחד, אלא אם כן חכם למזרח - עירובו למזרח; למערב - עירובו למערב, אבל לכאן ולכאן - לא' (אין אדם מתנה על שני דברים להניח שני עירובין אחד למזרח ואחד למערב שמא אם יבאו שני חכמים אחד למזרח ואחד למערב ולומר "לאי זה מהן שארצה אלך למחר", לפי שקניית עירוב בין השמשות היא, וכשזה בורר למחר אותו שירצה - לא סמכינן אברירא לומר 'הוברר שהעירוב לצד חכם זה קנה שביתה אמש' אלא על חכם אחד ואינו יודע לאיזה רוח יבא הוא מתנה: "אם בא למזרח עירובי של מזרח יקנה, ואם בא למערב - עירובי של מערב יקנה" ואילו לכאן ולכאן על שני חכמים "למקום שארצה אלך" - לא, דאין ברירה), והוינן בה (דקא סלקא דעתא בין השמשות עדיין חכם לא בא, והוא באלכסון, ויכול לבא משתחשך למזרח ולמערב, ובא לו לאחד מהן): מאי שנא לכאן ולכאן דלא? דאין ברירה? למזרח ומערב נמי (כשתלה זה עירובו בדעת החכם לומר "יקנה עירוב לרוח שהחכם בא לה") אין ברירה (שמא בין השמשות היה בדעתו של חכם לרוח שכנגדה)? ואמר רבי יוחנן: כשכבר בא חכם (בין השמשות, דקנה עירוב לאותו הרוח, שכך התנה זה מבעוד יום); והשתא דאמרין לרבי יהודה אין ברירה (והשתא דאמרת טעמא דרבי יהודה בקיני חובה משום דברירה לית ליה) - הא כתיבה אית ליה! יום הכפורים נמי (דקאמר לא היה שם אלא כן אחד) נעביר תרי, ונכתוב עליהו!! משום חולשא דכהן גדול לאו אדעתיה (לעיוני בכתיבה); דאי לא תימא הכי, בלא כתיבה נמי: האי נפיש והאי זוטרי! וכי תימא לא מקביל ליה כוליה - והאמר רב יהודה 'השוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר, שנאמר (ויקרא טז) [ונתן הפה מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים לפני ה' אשר באהל מועד] ואת כל דם הפר ישפך [אל סוד מזבח העלה אשר פתח אהל מועד]! וכי תימא דילמא משתפין מיניה - האי חיור והאי סומק (דם הפר סומק, כדאמרן באידך פירקין (דף מהא) שדומה לדם הפרים)! אלא משום חולשא דכהן גדול לאו אדעתיה - הכא נמי משום חולשא דכהן גדול לאו אדעתיה.

ההוא (שליח צבור) דנחית קמיה דרבא (והיה אומר סדר יום הכפורים בתפלה כמו שאנו אומרים) - אמר: "יצא והניחו על כן שני שבהיכל, נטל דם הפר והניח דם השעיר"; אמר ליה: חזא כרבנן (דאמרת "כן השני") וחדא כרבי יהודה (דאמרת 'נטל' תחילה ואחר כך 'הניח', אלמא לא היה כן שני להניחו - לכך הוצרך לישול תחילה)? אימא "הניח דם השעיר ונטל דם הפר".

והזה ממנו על הפרוכת כנגד ארון מבחוץ: תנו רבנן [ספרא אחרי מות פרשתא ג פ"ד ה"ה]: ' [ויקרא טז, טז]: וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם] וכן יעשה לאהל מועד [השכן אתם בתוך טמאתם] - מה תלמוד לומר? כשם שמזה לפני לפני - כך מזה בהיכל: מה לפני לפני אחת למעלה ושבע למטה מדם הפר - כך מזה בהיכל; וכשם שלפני לפני אחת למעלה ושבע למטה מדם השעיר - כך מזה בהיכל; השכן אתם בתוך טמאתם - אפילו בשעת שהן טמאים שכינה עמהם. ' אמר ליה ההוא מינא לרבי חנינא:

(יומא נז, א)

השתא ברי (ודאי) טמאים אתון, דכתיב (איכה א, ט) טמאתה בשוליה [לא זכרה אחריתה ותרד פלאים אין מנחם לה ראה ה' את עניי פי הגדיל אויב] (ואין שכינה ביניכם שורה בטומאה)! אמר ליה: תא חזי מה כתיב בהו: השכן אתם בתוך טמאתם - אפילו בזמן שהן טמאין שכינה שרויה ביניהן.

[הגמרא שבה לדון בברייתא מתורת כהנים [ספרא אחרי מות פרשתא ג הלכות ג-ז] בדף נה, א] וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש? (כגון פר שלמד במתנות פנים אחת למעלה מן השעיר בהיקש, והשעיר [למדו] שבע למטה בהיקש מן הפר - חוזרין ומלמדין מתנות שבפנים על מתנות הפרוכת בהיקש ד-ו וכן יעשה לאהל מועד? וקיימא לן במסכת זבחים (דף מט, ב) דאין למדים בקדשים היקש מן ההיקש?)

האי (היקש הראשון) - (לאו היקש הוא, שהרי בין בפר בין בשעיר כתיב מעלה ומטה, ולא הוצרכו ללמוד זה מזה אלא את המנין; הלכך) 'הימנו ודבר אחר' הוא, ולא הוי היקש (כל חד וחד מעצמו למד מקצת, ודבר אחר מסייעו במקצת, ואין זה 'למד בהיקש'; והיכי דמי היקש שאין חוזר ומלמד בהו? - כגון אם לא נאמר למטה בשעיר כלל, או למעלה בפר לא נאמר כלל, ולמדו הבהמות זו מזו בהיקש - היינו היקש שאינו חוזר ומלמד בהיקש).

תוספות ד"ה הימנו ודבר אחר לא הוי היקש: להאי שינויא, קשה הא דקאמרין לעיל בברייתא 'לא יאמר למטה בשעיר וכו', דא"כ לא הוה יליף אלא מהיקשא דפר, דהשתא לא הוי הימנו ודבר אחר! וי"ל דברייטא דלעיל סבירא לה דהימנו ודבר אחר הוי היקש, וקל להבין.

הניחא למאן דאמר לא הוי היקש, אלא למאן דאמר הוי היקש (פלוגתא בזבחים בפרק 'איזהו מקומן' (דף נא, א)) מאי איכא למימר?

מקומות הוא דגמרי מהדרי (אין זה היקש הלמד מן ההיקש, שהרי בהיקש הראשון למדו בהמות זו מזו: וְעֵשָׂה אֶת דָּמוֹ כְּאִשֹּׁר עֵשָׂה לְדָם הָפָר (ויקרא טז, טו), ובהיקש השני לא הוקש שום דבר לאחת מן הבהמות ללמוד ממנה מה שלמד בהיקש מחברתה, אלא תמקומות הוקשו זה לזה: (ויקרא טז, טז) וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֶהֱל מוֹעֵד - כאשר כפר על הקודש, והקודש לא למד כלום מתחלה בהיקש, אלא הפר הוקש לשעיר והשעיר לפר במתנות הקודש);

אי בעית אימא: חוץ מבפנים בחדא זימנא גמר (אי נמי סבירא לן דפנים בהיקש למד, יכול לחזור וללמוד על ההיכל בבת אחת מה שכתוב בו בפירוש, כגון: אחת למעלה בשעיר ושבע למטה בפר, ועממה אף מה שלמד בהיקש; והיכי דמי 'היקש שאינו למד מן ההיקש'? כגון אם לא הוצרך היכל ללמוד מן לפני ולפנים אלא מה שלמד בהיקש, אבל השתא דהוצרך ללמוד ממנו את המפורש בו - למד הכל בבת אחת).

תוספות ד"ה חוץ מפנים בדבר אחד גמר - פי' רש"י אידי דניתן היקש לידרש בדברים המפורשים בפנים, כגון למטה בפר ומעלה בשעיר - נלמד בבת אחת אף הלמד בהיקש עמו; ותימה הוא לומר כן, דהא יותרת הכבד ושתי הכליות דגמרינן שעירי ע"ז מפר העלם ופר העלם גמר מפר כהן משיח חשיב היקש מהיקש בזבחים פרק 'בית שמאי' (זבחים דף מא, א) אף על גב דגמרינן שעירי עבודה זרה מפר העלם לענין הזאות דכתיב בגופיה; וכן בפרק 'איזהו מקומן' (שם דף נה, א) דלא גמרינן זבחי שלמי צבור שהן קדשי קדשים ובעי צפון מדאיתקש לחטאת ואף על גב דנפקא לן מהיקשא שאין נאכלין אלא לזכרי כהונה דכתיב בחטאת (ויקרא ו) בגופיה, וכן אשם לא יליף התם צפון מדאיתקש לחטאת אע"ג דגמרינן נמי מההוא היקשא סמיכה דכתיב בגופיה דחטאת מיהו כל זה נ"ל לתרוץ דלא דמו להא דהכא: דהכא כל ההזאות חשיב חד עניינא, וכיון דגלי מקצת בגופיה גמרינן נמי בחד זימנא אפילו מאי דיליף בהיקש, אבל הנך - לאו חד עניינא נינהו; ור"י פי' דמאחת למעלה דכתב בשעיר יליף מבחוץ בין בפר בין בשעיר, ומשבע למטה דפר יליף בחוץ בין בפר בין בשעיר, דהכי משמע ליה וכן יעשה באהל מועד - בשתי הבהמות: כמו שעשה אחת למעלה בשעיר בפנים - וכן כאשר עשה בפר בפנים למטה - יעשה לשתי הבהמות באהל מועד! ולא נהירא לריצב"א לשון 'בחד זימנא גמר', דהכי הוה ליה למימר 'פר בחוץ למעלה משעיר גמר, ושעיר בחוץ למטה מפר גמר' ונראה לו פי' רש"י, ולא דמי לכל הנך שהביא ר"י: דהכא, כיון דכתיב וכן יעשה באהל מועד - מסתמא קאי אהזאות דכתיב בגופייהו, דהיינו אחת למעלה דשעיר ושבע למטה דפר, שהרי לא היה עושה לפני ולפנים אלא הזאות, ואהא כתב וכן יעשה, וא"כ צריכין אנו ללמוד בחד זימנא גם מה שלמדנו בהיקש, שאם לא כן - אז לא הייתי מקיים וכן יעשה דמשמע לגמרי יעשה באהל מועד כמו לפני ולפנים, וקרובים תירוץ זה ותירוץ שכתבתי אני למעלה להיות שוין.

תנא: 'כשהוא מזה, אינו מזה על הפרוכת אלא כנגד הפרוכת; אמר רבי אלעזר ברבי יוסי' (במסכת מעילה (דף יז, ב) גבי בן תלמיון נעשה נס לרבי אלעזר ברבי יוסי: שריפא את בת מלך רומי שנכנס שד בגופה ששמו בן תלמיון, והכניסוהו לאוצר המלך ליטול כל מה שירצה, ולא היה חפץ אלא ליטול משם איגרות שכתבו גזירות שגזרו על ישראל ומצאם וקרעם, ושם ראה כלי בית המקדש באוצר): 'אני ראיתי ברומי, והיו עליה כמה טיפי דמים של פר ושעיר של יום הכפורים.'

ודילמא דפר העלם דבר של צבור ושעירי עבודה זרה הוו? דחזא דעבידי כסדרן (מלמעלה למטה כמצליף).

ותנן [לא מצאתי משנה או ברייתא כזאת, פרט לכאן] נמי גבי פר העלם דבר של צבור כי האי גוונא: 'כשהוא מזה לא היו נוגעין בפרוכת ואם נגעו נגעו; אמר רבי אלעזר ברבי יוסי: אני ראיתי ברומי והיו עליה כמה טיפי דמים של פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודה זרה'; ודילמא דפר ושעיר של יום הכפורים נינהו? דחזנהו דעבידי שלא כסדרן.

תוספות אני ראיתי ברומי והיו עליה כמה טפי דמים מפר העלם דבר - הקשה ריב"א והא בבית ראשון לא הוו פרוכת, ובבית שני דהוו פרוכת לא היו מקריבין פר העלם דבר, כדתנן בפ"ק דמגילה (דף טב, ב): 'אין בין כהן משיח למדובה בגדים אלא פר הבא על כל המצות': דכהן משיח מקריבו ולא מדובה בגדים!

ותירץ דבבית ראשון הוה, ובפרוכת דבבי איירי, ור"י תירץ דבבית שני הוה, וההיא דמגילה איירי בהוראת כהן משיח לעצמו, דקיימא לן הוראת כהן משיח לעצמו כהוראת בית דין לצבור: דמיייתי פר אם טעה ועשה כהוראת עצמו; ודוקא משיח, דכתיב (ויקרא ד, ג) אם הלהן המשיח, אבל מדובה בגדים הרי הוא כשאר יחיד ומיייתי כשבה או שעירה! אבל פר העלם דבר של צבור אפילו כהן הדיוט מצי לאקרוביה, כדאיתא בת"כ; וכן מוכח דבבית שני איירי: דאי בבית ראשון נימא של פר כהן משיח! אלא ע"כ בבית שני איירי, ולהכי לא קאמר נמי של פר כהן משיח, דכהן משיח בבית שני לא הוה דיאשיהו גז שמן המשחה [לעיל נב, ב].

נתערבו לו דמים בדמים (של פר ושל שעיר קודם שנתן בפנים כלום [עיין תוספות ישנים כאן]) - אמר רבא: נותן אחת למעלה ושבע למטה ועולה לו לכאן ולכאן.

אמרוה קמיה דרבי ירמיה, אמר: בבלאי טפשאי משום דדיירי בארעא דחשוכא (בבבל שהיא מצולה) אמרי שמעתא דמחשכין! הא קא יהיב למעלה דשעיר מקמי מטה דפר (שנותן אחת למעלה לשם פר ולשם שעיר), והתורה אמרה

(ויקרא טז, כ) וְכָל־הַמִּכְפָּר אֶת־הַקֹּדֶשׁ [וְאֵת אֶהָל מוֹעֵד וְאֵת הַמִּזְבֵּחַ וְהַקְרִיב אֶת־הַשְּׁעִיר הַחִי]: כֹּל־הַדָּם הַפֶּר וְאַחֲרַיִם כֹּךְ כֹּל־הַדָּם הַשְּׁעִיר (כלה הכפרות כמו שהן אמורות בענין) !
אלא אמר רבי ירמיה: נותן אחת למעלה ושבע למטה לשם הפר, וחוזר ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם השעיר.

נתערבו לו דמים בדמים במתנות האחרונות (אחר שנתן אחת למעלה מן הפר) - סבר רב פפא קמיה דרבא למימר: נותן שבע למטה לשם פר ולשם שעיר, וחוזר ונותן אחת למעלה לשם שעיר;
אמר ליה רבא: עד השתא קרו לן טפשאי, והשתא - טפשאי דטפשאי, דקא מגמרינן להו ולא גמירי: והא קא יהיב מטה דשעיר מקמי מעלה דשעיר, והתורה אמרה תן למעלה ואחר כך למטה!

(יומא נז, ב)

אלא אמר רבא: נותן שבע למטה לשם פר, וחוזר ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם שעיר.

נתערבו לו כוסות בכוסות (שאינו מכיר איזה כוס של פר ואיזה כוס של שעיר) - נותן וחוזר ונותן וחוזר ונותן שלשה פעמים (בכל עבודה ועבודה נותן אחת למעלה ושבע למטה מן האחד וחוזר ונותן מן השני וחוזר ונותן מן הראשון דמה נפשך אם ראשון של פר היה ושני שעיר יצא בראשונה ובשניה ואי ראשון של שעיר היה והרי הוא כמו שאינו כדתניא פר מעכב את השעיר יצא בשניה ובשלישית שהרי קדם פר לשעיר וכן בהיכל).

תוספות ד"ה חוזר ונותן וחוזר ונותן: פי' רש"י וכן בהיכל; משמע דאירי נמי בנתערבו כוסות בכוסות קודם שנתן לפני ולפנים, וקשה: דהא אמרינן לקמן בפירקין 'שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה ולא כלום?!' אלא יש לומר דלא איירי בלפני ולפנים אלא בהיכל.

מקצת דמים נתערבו לו ומקצת דמים לא נתערבו לו (כגון שנשפך משני מזרקות לתוך מזרק שלישי ריקם, ונשתייר בהם בכל אחד ואחד): פשיטא כי יהיב (מתנות) מוֹדָאִין יהיב (ממה שנשאר במזרקות); מיהו (הא מיבעיא לן): הניך (שנתערבו בשלישי) - שירים הו (כאילו לא נתערבו), וליסוד (מזבח החיצון) אזלי (כדתנן (זבחים פ"ה מ"א, דף מז, א) וכן יומא פ"ה מ"ו, דף נח, ב) 'שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון')? או דילמא דחויין הו (הואיל ואין מתנות הראשונות ניתנו ממנו), ואזלי לאמה (שבעזרה המביאה את כל ליכלוך העזרה לנחל קדרון)?

אמר רב פפא: אפילו למאן דאמר (בברייתא לקמן) כוס אחד עושה חבירו שירים (כגון קיבל הדם בשתי כוסות ונתן את כל מתנות הקרנות מכוס אחת) - הני מילי היכא דאי בעי למיתב מצי יהיב, אבל האי, דאי בעי למיתב לא מצי יהיב - לא (גירסת רש"י: אבל האי דיהיב מיניה - לא: שהרי הדמים הללו שבמזרק שלישי נתקבלו בשני המזרקות שנתן מהן המתנות).

אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא: אדרבה! אפילו למאן דאמר כוס אחד עושה חבירו דחוי, הני מילי דדחיה בידיה, אבל היכא דלא דחיה בידיה - לא!

דתניא (פלוגתא דכוס עושה חבירו דחוי או שירים דאמרן לעיל 'אפילו למאן דאמר וכו'): 'למעלה (בחטאת דשעיר נשיא) הוא אומר: (ויקרא טז, כה) [וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הַחֹטֵאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קֶרֶן מִזְבֵּחַ הָעֹלָה] וְאֵת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ [אֶל יְסוֹד מִזְבֵּחַ הָעֹלָה] (ובשירים כתיב, ולא כתיב הכא 'כל'), ולמטה (בחטאת יחיד) הוא אומר (בשירים דידה - כתיב 'כל'): (ויקרא טז, ג) [וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קֶרֶן מִזְבֵּחַ הָעֹלָה] וְאֵת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ [אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ]:

מניין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן מזה אחת ומזה אחת שכולן נשפכין ליסוד? תלמוד לומר: וְאֵת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ; יכול אפילו נתן ארבע מתנות מאחת מהן? תלמוד לומר: וְאֵת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ: הוא נשפך ליסוד והן נשפכין לאמה;

רבי אליעזר ברבי שמעון אומר: מניין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן ארבע מתנות מאחד מהן שכולן נשפכין ליסוד?

תלמוד לומר: וְאֵת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ. (תנא קמא סבר כוס עושה את חבירו דחוי, ורבי אליעזר ברבי שמעון סבר כוס עושה את חבירו שירים);

ולרבי אליעזר ברבי שמעון, הא כתיב וְאֵת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ? אמר רב אשי: למעוטי שירים שבצואר בהמה.

עירה דם הפר לתוך דם השעיר:
 תנן - כמאן דאמר מערבין לקרנות (מערבין דם פר בדם שעיר כשבא ליתן מתנות קרנות מזבח הפנימי), דאיתמר: רבי יאשיה ורבי יונתן, חד אמר מערבין וחד אמר אין מערבין (דמשמע ליה ולקח מדם הפר ומדם השעיר [ויקרא טז, יח] - מכל אחד בפני עצמו). תסתיים דרבי יאשיה - הוא דאמר מערבין, דאמר: אף על גב דלא כתיב 'יחדיו' - כמאן דכתיב יחדיו דמי (דתניא (סנהדרין דף טו, א) 'ויקרא כ, ט') איש אשר יקלל את אביו ואת אמו; אין לי אלא אביו ואמו, אביו בלא אמו, אמו בלא אביו מניין? תלמוד לומר: אביו קילל, אמו קילל [בסוף הפסוק: אביו ואמו קילל] - דברי רבי יאשיה; דבי יונתן אומר: משמע שניהן כאחד ומשמע כל אחד ואחד בעצמו, עד שיפרוט לך הכתוב 'יחדיו'; אלמא לרבי יאשיה, אי לא הדר כתיב אביו ואמו קילל הוה אמינא רישיה דקרא שניהן כאחד משמע - הכא נמי מדם הפר ומדם השעיר [ויקרא טז, יח] - שניהן כאחד משמע)!

אפילו תימא רבי יונתן הוא; שאני הכא דכתיב [פעמים] אחת (ולא שתיים) [שמות ל, י] וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה מדם חטאת הכפרים אחת בשנה וכפר עליו לדתיהם קדש קדשים הוא לה'.

תניא דלא כשנויין (אלא כמה דסלקא דעתך מעיקרא דרבי יאשיה הוא דאמר מערבין):
 ' (ויקרא טז, יח) [ויצא אל המזבח אשר לפני ה' וכפר עליו] ולקח מדם הפר ומדם השעיר [ונתן על קרנות המזבח סביב] - שיהיו מעורבין, דברי רבי יאשיה;

(יומא נח, א)
 רבי יונתן אומר: מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו.
 אמר לו רבי יאשיה: והלא כבר נאמר אחת?
 אמר לו רבי יונתן: והלא כבר נאמר מדם הפר ומדם השעיר!
 אם כן למה נאמר אחת?
 לומר לך: אחת ולא שתיים: מדם הפר אחת, ולא שתיים מדם השעיר.
 תניא אידך: ' (ויקרא טז, יח) [ויצא אל המזבח אשר לפני ה' וכפר עליו] ולקח מדם הפר ומדם השעיר [ונתן על קרנות המזבח סביב] - שיהיו מעורבין זה בזה;
 אתה אומר שיהיו מעורבין זה בזה? או אינו אלא מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו?
 תלמוד לומר: אחת', וסתמא כרבי יאשיה.

נתן את המלא בריקן:
 בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא: הניח מזרק בתוך מזרק וקבל בו את הדם (כל קבלות של כל ימות השנה קמבעיא ליה) מהו? מין במינו (מזרק במזרק) חוצץ (ונמצא שאין קבלה זו בכהן, שהרי אינו אוזח במזרק שהדם בו) או אינו חוצץ?
 אמר ליה: תניתוה: 'נתן את המלא בריקן', מאי, לאו הושיב מזרק מלא לתוך מזרק ריקן (שעירה ממנו) (והא הכא נמי 'ולקח' כתיב: ולקח מדם הפר ומדם השעיר [ויקרא טז, יח], והך לקיחה - אחיזת המזרק היא)?
 לא! (לאחר שעירה דם הפר לדם השעיר - עירה (חחר ומערה) מזרק מלא לתוך מזרק ריקן).

הא - תנא ליה רישא: 'עירה דם הפר לתוך דם השעיר כדי לערבן יפה יפה'!
 תא שמע: 'היה עומד על גבי כלי או על גבי רגל חבירו - פסול' (דתנא דבי רבי ישמעאל: הואיל ורצפה מקדשת וכלי שרת מקדשים, מה כלי שרת לא יהא דבר חוצץ בינו ובין כלי שרת - אף רצפה לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה; במסכת זבחים (דף כד, א)) ('על גבי רגל חבירו' אלמא מין במינו חוצץ!)!
 שאני רגל דלא מצי מבטיל ליה (דלא מבטל ליה חבירו את רגלו עד שיגמור עבודתו).

איכא דאמרי הכי בעי מיניה: דרך שירות בכך או אין דרך שירות בכך?
 תא שמע, דתנא דבי רבי ישמעאל: ' (במדבר יב, י) [ולקחו] את כל כלי השרת אשר ישרתו בם בקדש [ונתנו אל גגד תכלת וקסו אותם במקסה עור תחש ונתנו על המוט] - (במשמע) שני כלים ושירות אחת.

בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא: הניח סיב בתוך המזרק וקבל בו את הדם (סיב הגדל סביב הדקל ונכרך עליו סביב כמין לולבין בגפנים והוא רך וסופג את הדם והדם יוצא מכל עבריו ואינו חוצץ כל כך) - מהו (מי הוא כי האי גוונא חציצה או לא)? מין בשאינו מינו חוצץ או אינו חוצץ? כיון דמחלחל לא חייץ, או דילמא לא שניא?

אמר ליה: תנינא: ' (רישא דמתניתין - הכי (פרה פ"ו מ"ג): המקדש בשוקת והיה ספוג לתוכו - מים שבספוג פסולין; כיצד יעשה?) **זולף והולך עד שמגיע לספוג** ' ('שוקת' היא אבן חלולה על שפת המעיין, והמים נכנסין לה דרך חור שבדופנה ומשקין בה בהמות ומקדשין בה אפר חטאת לתוך מים חיים, והיא הכלי; מים שבספוג פסולין ד-חיים אל כלי (במדרש יט,יז) בעינן: שיהו המים נוגעין בכלי; כיצד הוא עושה כשבא ליטול את המים וליתנם בצלוחית ובשפופרת? - זולף וגומר את כל המים אשר בשוקת עד שמגיע לספוג; 'זולף' = שואף עד המצוי, אגוטי"ר בלע"ז, וכדאמרינן במועד קטן (דף יא,ב) 'זולף וגומר כדרכו'; אלמא ספוג לא חייץ ולא פטיל אלא הנבלעים בתוכו, והוא הדין לסיב) !

שאני מיהא דקלישי (ויוצאות מכל עבריו ונכנסות בינו לבין הכלי אבל דם עב הוא) .

איכא דאמרי הכי פשט ליה: בדם כשר (דקליש), **בקומץ פסול** (בקידוש), שהקומץ טעון להתקדש בכלי לאחר הקמיצה, והוא כנגד קבלה בדם; פסול דחייץ) .

(יומא נח, ב)

משנה:

(ויקרא טז, יח) **וַיֵּצֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'** וְנִכְפַּר עָלָיו וְלָקַח מִדָּם הַפָּר וּמִדָּם הַשְּׁעִיר וְנָתַן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב] - זה מזבח הזהב (דאילו מזבח החיצון לאו לפני ה' הוא) ;

התחיל מחטא ויורד ; (משום דסבירא ליה להאי תנא הקפה ברגל, כדאמר בגמרא, וכל מתנה ומתנה היתה בקרן שלפניו וסמוך לו, וצריך ליתן מלמעלה למטה כי היכי דלא נתוסי מאניה: שהמזבח גבוה אמתיים, ואי אפשר לצדד ראשי אצבעותיו למטה ולתת המתנה בקרן מלמטה למעלה, ועל כרחו ראשי אצבעותיו למעלה, וכשהוא נותן באצבע כנגד חודה של קרן ונותן מתנה ארוכה ומשוכה, אם מושך מלמטה למעלה - הדם זב לתוך בית יד כתונת שלו, וצריך ליתן מלמעלה למטה - נקט לשון 'מחטא ויורד'; 'מחטא' - לשון ירידה היא, כדאמרינן במנחות (טו,ב), נושא עולה ומתחטא)

מהיכן הוא מתחיל? מקרן מזרחית צפונית, צפונית מערבית, מערבית דרומית, דרומית מזרחית; מקום שהוא מתחיל בחטאת על מזבח החיצון (דהיינו בקרן דרומית מזרחית כדתנן ב'איזהו מקומן' (זבחים דף נ"ג,א)) - משם היה גומר על מזבח הפנימי (וטעמא אמרינן בגמרא) .

רבי אליעזר אומר: במקומו היה עומד ומחטא (לא היה מקיפו ברגליו, שהרי כולו אינו אלא אמה על אמה מרובעת), ועל כולן היה נותן מלמטה למעלה (וכיון שאין שלשת הקרנות סמוכות לו יכול ליתן מלמטה למעלה) **חוץ מזו** (שהוא עומד אצלה) **שהיתה לפניו**, שהיה נותן מלמעלה למטה (שאי אפשר לו לצדד ראשי אצבעותיו למטה אלא למעלה, וצריך למשוך המתנה מלמעלה למטה: שאם מושכה מלמטה למעלה - הדם זב לתוך בית יד כתונתו) .

(אחר שגמר מתנות הקרנות) **הָזָה עַל טְהָרוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ** (מפרש בגמרא) **שבע פעמים** (כדכתיב (ויקרא טז, יט) **וְהָזָה עָלָיו מִן הַדָּם בְּאַצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים וְטָהַר וְקִדְּשׁוּ מִטְמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**) , **ושירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון**, ושל מזבח החיצון (שירי דמי חטאות החיצונות) **היה שופך אל יסוד דרומי** (וטעמא מפרש בגמרא) ;

אלו ואלו (דמים החיצוניים והפנימיים הנשפכים על יסוד מזבח העולה) (היו שותתין ונופלים מן היסוד על הרצפה ו) **מתערבין באמה** (סילון שבעזרה) **ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לגננין** (בעלי גנות) **לזבל** - ומועלין בהן (יש בהן איסור ליהנות בלא דמים) .

גמרא:

תנו רבנן [ספרא אחרי מות פרשתא ג פרק ד הלכה ז:] ' **וַיֵּצֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ** [אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' וְנִכְפַּר עָלָיו וְלָקַח מִדָּם הַפָּר וּמִדָּם הַשְּׁעִיר וְנָתַן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב] **מה תלמוד לומר** (היה לו לכתוב וכפר על המזבח אשר לפני ה', מה תלמוד לומר ויצא) ?

אמר רבי נחמיה: לפי שמצינו בפר הבא על כל המצות (בפר כהן משיח ופר העדה) **שכהן עומד חוץ למזבח ומזה על הפרוכת בשעה שהוא מזה** (כשהוא מזה הזאות שעל הפרוכת ואינו עומד בין המזבח לפרוכת, כדקתני בהך אידך ברייתא לקמן) , **יכול אף זה כן? תלמוד לומר: ויצא אל המזבח; היכן היה? - לפני מן המזבח** (למדנו שעד עכשיו היה עומד בפנים מן המזבח) .

תניא אידך (הכי גרסינן נמי להך גבי פר כהן משיח בתורת כהנים [ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשתא ג הלכה יא]) : ' **[ונתן הלה מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים] לִפְנֵי ה'** [אֲשֶׁר בְּאֵהָל מוֹעֵד וְאֵת כָּל דָּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוּד מִזְבֵּחַ הָעֹלָה אֲשֶׁר פָּתַח אֶהָל מוֹעֵד] (ליכתוב ונתן הלה מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים - יודע אני שהיא לפני ה') ; **מה תלמוד לומר** (לפני ה') ? **אמר רבי נחמיה: לפי שמצינו בפר [ושעיר] של יום הכפורים שכהן עומד לפני מן המזבח ומזה על הפרוכת בשעה שהוא מזה**, יכול אף זה כן? **תלמוד לומר מזבח קטרת הסמים לִפְנֵי ה'** אֲשֶׁר בְּאֵהָל מוֹעֵד : **מזבח לפני ה'** ואין כהן לפני ה' (המזבח מפסיק בין הכהן לפרוכת בשעת מתן הקרנות, וכשהזה על הפרוכת - באותו מעמד עצמו היה, שהרי לא נאמרה יציאה בינתיים) ! **הא כיצד?** - (למדנו שהיה) **עומד חוץ למזבח ומזה** (ואם תאמר והלא לא כתיב 'אשר לפני ה'' אלא 'לפני ה'', ואיכא למימר דאנתינה קאי,

והכהן לפני ה' - אי אפשר לומר כן, שהרי בפר העדה נאמר [ויקרא ד, יח] **אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'**, ועל כרחיך אמזבח קאי, ועבודת שניהן היה שוה) . '

התחיל מחטא ויורד [מהיכן הוא מתחיל? מקרן מזרחית צפונית, צפונית מערבית, מערבית דרומית, דרומית מזרחית; מקום שהוא מתחיל בחטאת על מזבח החיצון - משם היה גומר על מזבח הפנימי]:

תנו רבנן: 'התחיל מחטא ויורד; מהיכן היה מתחיל? מקרן מזרחית דרומית' (קטבר שתי פרוכת היו, והחיצונה פרופה מן הדרום, כדתנן במתניתין, וכשיצא מבית קדשי הקדשים דרך הדרום - הנה על הפרוכת, וכשהשלים - בא לו למזבח לדרומית מערבית, שהיא ראשונה לו, ושם לא היה נותן, כדאמרין לקמן: דבעינן וְיָצָא: עד דנפיק מכוליה מזבח, לפיכך יוצא למזרחית דרומית ומתחיל שם), (וחזור דרך שמאל ל) **דרומית מערבית** (ולקמן פריך: לקיף דרך ימין?), **מערבית צפונית, צפונית מזרחית, דברי רבי עקיבא;**

רבי יוסי הגלילי אומר: מקרן מזרחית צפונית, צפונית מערבית, מערבית דרומית, דרומית מזרחית (סבר לה כרבי יוסי דמתניתין, דאמר: לא היתה שם אלא פרוכת אחת, ופרופה מן הצפון, וכשגמר מתנות פנים ויצא דרך הצפון - פגע תחילה בצפונית מערבית דמזבח, ושם לא נתן עד שיצא ובא לו למזרחית צפונית, ונותן שם, וחזור לצפונית מערבית דרך ימין) .

מקום שרבי יוסי הגלילי מתחיל - שם רבי עקיבא פוסק, מקום שרבי עקיבא מתחיל - שם רבי יוסי הגלילי פוסק.

דכולי עלמא מיהא בההוא קרן דפגע ברישא לא עביד (דהא על כרחך מן המערב הוא בא, ובמערבה של מזבח פוגע תחילה), **מאי טעמא?**

אמר שמואל: דאמר קרא: [ויקרא טז, יח] וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ - עד דנפיק מכוליה מזבח.

ולרבי עקיבא נקיף דרך ימין?

לימא (רבי עקיבא שמקיף לשמאל ורבי יוסי הגלילי המקיף לימין) בדרמי בר יחזקאל קא מיפלגי, דאמר רמי בר יחזקאל: ים (של נחושת) שעשה שלמה - (דברי הימים ב ד, ט; מלכים א ז, כח) עומד על שנים עשר בקר שלשה פנים צפונה ושלשה פנים זמנה ושלשה פנים נגבה ושלשה פנים מזרחה והים עליהם מלמעלה וכל אחריהם ביתה (מקרא זה מונה והולך דרך ימין: המקיף את הים ובא מצפון למערב, וממערב לדרום, ומדרום למזרח - דרך ימין מקיפה); **הא למדת שכל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח' (לא שייך למתני הכא 'למזרח'; אלא במסכת זבחים דמייתי לה להא מתניתא על הכבש שהוא בדרום, והעולה לו ופונה לימין - למזרח הוא פונה, ואגב ריהטא דההיא גירסא - נקיט לה בכולה הש"ס); מר אית ליה דרמי בר יחזקאל ומר לית ליה דרמי בר יחזקאל?**

לא, דכולי עלמא אית להו דרמי בר יחזקאל, והכא - בהא קא מיפלגי: מר סבר ילפינן פנים מחוץ, ומר סבר לא ילפינן פנים מחוץ.

ורבי עקיבא, נהי דלא יליף פנים מחוץ - אי בעי הכי נעביד אי בעי הכי נעביד?

אמר לך רבי עקיבא: מדינא בההוא קרן דפגע ברישא בההוא עביד ברישא, דאמר ריש לקיש: אין מעבירין על המצות; ואמאי לא עביד? - משום דכתיב [ויקרא טז, יח] וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ - עד דנפיק מכוליה מזבח, וכיון דיהיב בההוא קרן - הדר אתי לההוא קרן דאיחייב למיתב ברישא!

(יומא נט, א)

ואי בעית אימא: אי סבירא לן הקפה (במזבח הפנימי) ברגל (כהקפה דחיצון) - דכולי עלמא לא פליגי דילפינן פנים מחוץ (לענין ימין), והכא בהא קא מיפלגי: מר סבר הקפה ביד (אלא סבירא להו להני תנאי דהקפה ביד ובמקומו עומד ומחטא לכל הקרנות, לפי שאינו צריך להקיף ברגל שהרי כולו אינו אלא אמה על אמה), ומר סבר הקפה ברגל;

ואי בעית אימא דכולי עלמא הקפה ביד, והכא בהא קא מיפלגי: מר סבר ילפינן יד מרגל ומר סבר לא ילפינן.

וסבר רבי יוסי הגלילי הקפה ביד? והא מדקתני סיפא 'רבי אליעזר אומר: במקומו היה עומד ומחטא' מכלל דתנא קמא לא סבירא ליה (מכלל דתנא קמא לא שני ליה בין הקפת פנימי לחיצון, אלא שניהן ברגל, ותנא קמא דמתניתין - רבי יוסי הגלילי היא, דהא כוותיה קאמר בברייתא) ! אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא: מר סבר הקפה ביד ומר סבר הקפה ברגל;

ואי בעית אימא בהא קא מיפלגי: מר סבר סביב דמזבח פנימי (דכתיב ביה וְנָתַן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב [ויקרא טז, יח]) כ' סביב' [פסוקים רבבים, דוגמא: שמות כט, טז; ויקרא א, ח; יא, ג, ועוד] דמזבח החיצון [שאורכו 32 אמות והיו מוכרחים להקיף ברגל] (מה זה ברגל

אף זה ברגל), ומר סבר: כוליה מזבח פנימי במקום חדא קרן דמזבח
חיצון קאי (שהקרן של חיצון אמה על אמה).

תניא: 'אמר רבי ישמעאל: שני כהנים גדולים נשתיירו במקדש
ראשון, זה אומר "בידי הקפתי", וזה אומר "ברגלי הקפתי"; זה
נותן טעם לדבריו, וזה נותן טעם לדבריו: זה נותן טעם לדבריו:
סביב דמזבח פנימי כסביב דמזבח החיצון, וזה נותן טעם לדבריו:
כוליה מזבח פנימי במקום חדא קרן דחיצון קאי.'

רבי אליעזר אומר במקומו היה עומד ומחטא [ועל כולן היה נותן
מלמטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו, שהיה נותן מלמעלה למטה]:
מתניתין מני?

רבי יהודה היא (דשמעין ליה דאמר משום רבי אליעזר הכי), דתניא: 'רבי מאיר
אומר: רבי אליעזר אומר: במקומו עומד ומחטא, ועל כולן היה
נותן מלמעלה למטה (בזו שלפניו - על כרחו, כדי שלא יזוב הדם לתוך בית ידו: דהואיל וגבוה היא
יותר מידו - צריך להיות ראשי אצבעותיו למעלה, ואם מושך מלמטה למעלה - הדם זב לתוך בית ידו; ובאותן
של צדדין נותן כדרך שהתחיל בזו) חוץ מאותה שבאלכסון (שהיא רחוקה, ואם בא למשוך
מלמעלה למטה - טורח הוא לו להיות כפוף ופושט זרועו עד כלות המתנה), (אלא משכופף גופו ופושט
זרועו) - שנותן מלמעלה למטה (מתחיל למטה ונוקף והולך למעלה);
רבי יהודה אומר: רבי אליעזר אומר: במקומו עומד ומחטא, ועל
כולן הוא נותן מלמטה למעלה (שכך נוח לו לכל הרחוקות) חוץ מזו שהיתה
לפניו ממש, שנותן מלמעלה למטה' - כי היכי דלא ניתווסן מאניה
(כדפרישית).

הזה ממנו על טהרו של מזבח:

מאי 'טהרו'?

אמר רבה בר רב שילא: פלגיה דמזבח (באמצע גובה כתלו), כדאמרי אינשי
'טהר טיהרא' (תרגום של צהריים [פי] אתי יאכלו האנשים בצהריים) (בראשית מג, טז), שהוא בחצי היום)
והוי פלגיה דיומא.

מיתבי: 'כשהוא מזה - אינו מזה לא על גבי האפר ולא על גבי
הגחלים, אלא חותה גחלים אילך ואילך ומזה'!

אלא אמר רבה בר רב שילא: על גלוייה דמזבח, כדכתיב (שמות כד, ו) [ויראו את
אלהי ישראל ותחת רגליהם כמעשה לבנות הספיר] וכעצם השמים לטהר.

תניא: 'חנניא אומר: כצד צפוני הוא נותן (כל שבע הזאות); רבי יוסי
אומר: כצד דרומי הוא נותן';

במאי קמיפלגי?

מר (חנניה) סבר: פיתחא בדרום קאי (פתח דפרכת - בדרום, וכי נפיק - במערבית דרומית
פגע, והתם לא יהיב ברישא חיתוי דקרנות כדאמרן עד דנפיק למזרחית דרומית, ויהיב, והדר למערבית דרומית
- לשמאל, משום דבהא איחייב ברישא, כדאמרן לעיל; ומשם למערבית צפונית, צפונית מזרחית, והתם דגמריה
לחיתוי - יהיב שבע הזאות), ומר (ורבי יוסי) סבר פיתחא בצפון קאי (כדקאמר

במתניתין, הלכך במזרחית צפונית מתחיל ובדרומית מזרחית מסיים, והתם יהיב להזאות); דכולי
עלמא מיהא היכא דגמרן מתנות דקרנות - התם יהיב על גגו; מאי

טעמא?

אמר קרא: (ויקרא טז, יט) [והזה עליו מן הדם באצבעו שבע פעמים] וטהרו וקדשו [מטמאת בני ישראל]:
מקום שקדשו (בקרנותיו) - שם טיהרו (בהזאות).

שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון:

דאמר קרא (גבי פר כהן משיח): (ויקרא טז, יט) [ונתן הפה מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים לפני ה'
אשר באהל מועד] ואת כל דם הפר ישפך [אל יסוד מזבח העלה אשר פתח אהל מועד] (ותניא בתורת כהנים
[ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשתא ג הלכה יב-יג] [ונאת כל דם] הפר - לזבות פר יום הכפורים שיהו שיריו נשפכין
ליסוד; אשר פתח אהל מועד - זה יסוד מערב), וכי נפיק - בההוא פגע ברישא.

ושל מזבח החיצון היה שופך על יסוד דרומית:

תנו רבנן: 'יסוד המזבח' (האמורה בחטאת החיצונה [ויקרא טז, פסוקים ל, לד בחטאת יחיד, בשעירה או
כבש]) - זה יסוד דרומית;

אתה אומר יסוד דרומית - או אינו אלא יסוד מערבית?

אמרת: ילמד ידידתו מן הכבש (בחיצונות) ליציאתו מן ההיכל (ושירים
הפנימיים בידו): מה יציאתו מן ההיכל בסמוך לו, ואי זה? - זה יסוד

מערכי, אף ירידתו מן הכבש בסמוך לו, ואי זה? - זה יסוד דרומי.

תניא: רבי ישמעאל אומר: זה וזה (חיצונות ופנימיות) יסוד מערכי;
רבי שמעון בן יוחאי אומר: זה וזה יסוד דרומי.
בשלמא רבי ישמעאל, קסבר ילמד סתום (חיצונות שלא פורש בהן לאיזה יסוד)
מפורש (מן הפנימיות שכתוב בהן אל יסוד מזבח העלה אשר פתח אהל מועד (ויקרא יז, ו) והוא יסוד מערכי); אלא רבי שמעון בן יוחאי מאי טעמא?
אמר רב אשי: קסבר פתחא בדרום קאי (פיתחא דהיכל - בדרומו של מזבח קאי, הלכך יסוד מזבח העלה אשר פתח אהל מועד - היינו דרומי);
תנא דבי רבי ישמעאל בדבי רבי שמעון בן יוחאי (בבית מדרשו של רבי שמעון בן יוחאי היו שונים משנת רבי ישמעאל וגורסין בה): 'זה וזה יסוד דרומי' (לומר: חזר בו רבי ישמעאל);
וסימניך (שלא תטעה לומר זה וזה יסוד מערכי היו שונים): משכוח גברי לגברא (תלמידי רבי שמעון משכו את רבי ישמעאל לומר כדבריהן).

אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין [לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזבל - ומועלין בהן]:
תנו רבנן: 'מועלין בדמים, דברי רבי מאיר ורבי שמעון וחכמים אומרים: אין מועלין בהן.'

(יומא נט, ב)
עד כאן לא פליגי אלא מדרבנן (מאן דאמר 'מועלין' - מדרבנן קאמר, לשלם קרן, אבל מדאורייתא (להוסיף חומש) אין מועלין בהן; מנא הני מילי (דאין מעילה בדמים)?
אמר עולא: אמר קרא: (ויקרא יז, ו) 'כי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתי' לכם [על המזבח לכפר על נפשותיכם כי הדם הוא בנפש יכפר] - שלכם יהא;
דבי רבי שמעון תנא: 'לכפר' - לכפרה נתתיו, ולא למעילה;
ורבי יוחנן אמר: אמר קרא: [הדם] הוא [בנפש יכפר]: (הוא - כהוייתו) לפני כפרה כלאחר כפרה: מה לאחר כפרה אין בו מעילה (דכיון דנעשית מצותו תו לא קרינן ביה [ויקרא ה, טו] 'נפש כי תמל מעל וחסא בשגגה מקדשי') - אף לפני כפרה אין בו מעילה.
ואימא לאחר כפרה כלפני כפרה: מה לפני כפרה יש בו מעילה אף לאחר כפרה יש בו מעילה?
אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו.
ולא? והרי תרומת הדשן (דכתיב בו [ויקרא ג, ו] 'ושמו אצל המזבח' - דטעון גניזה, אלמא אסור בהנאה; וכיון דבהנאה אסור משום קדושתו - מעילה נמי אית ביה!)?

(יומא ס, א)
משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה (ארבעה בגדי לבן דכהן גדול ביום הכפורים, דכתיב בהו והניחם שם [ויקרא טז, כג]) שני כתובין הבאין כאחד, וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין.
הניחא לרבנן, דאמרי: [ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הַבָּד אשר לבש בבואו אל הקדש] והניחם שם - מלמד שטעונין גניזה; אלא לרבי דוסא דאמר: בגדי כהונה ראויין הן לכהן הדיוט (וקיימא לן בגדי כהונה אין בהן מעילה מפני שלא ניתנה תורה למלאכי השרת שיהו זריזין לפושטן מיד) - מאי איכא למימר?
משום דהוי תרומת הדשן ועגלה ערופה שני כתובין הבאין כאחד (עגלה ערופה כתיב בה [דברים כא, ד] 'וְעָרְפוּ שָׁם' [את העגלה בנחל] - שם תהא גניזתה), וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין!
הניחא למאן דאמר אין מלמדין, אלא למאן דאמר מלמדין מאי איכא למימר?

תרי מיעוטי כתיבי: וְשָׁמוּ [אותו ולא אחר] [ויקרא ג, ו] וְלִבֵּשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בֶּד וּמִכְנָסֵי בֶד וְלִבֵּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהָרִים אֶת הַדָּשָׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֵלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׁמוּ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ, [הערופה] [הזאת ולא אחרת] [דברים כא, ו] וְכָל זֶקֶנִי הָעִיר הַהִוא הַקְּלָבִים אֶל הַחֹלֶל יִרְחֲצוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל הָעֵגְלָה הָעֲרוּפָה בְּנָחַל;
והני תלתי קראי בדם (לכם לכפר הוא: [ויקרא יז, ו] 'כי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתי לכם על המזבח לכפר' על נפשותיכם כי הדם הוא בנפש יכפר) למה לי?

חד למעוטי מנותר (שאם אכל דם נותר בשוגג - אינו חייב אלא אחת: משום דם), וחד למעוטי ממעילה, וחד למעוטי מטומאה (וכן אם אכל דם קדשים בטומאת הגוף שהיא בכרת - בכולן אינו חייב אלא אחת, משום דם; וכן אם שגג בדם והזיד באחת מאלו - פטור מכרת), אבל מפיגול לא צריך למעוטי קרא (שאם אכל דם מקרבן פיגול ממילתא אחריתי נפקא לן דפטור מכרת דפיגול), דתנן [מעילה פ"ב מ"ט]: 'כל שיש לו מתירין' - בין לאדם בין למזבח (שאחרים מתירין אותו או לאכילת אדם, כגון בשר קדשים הנאכל שתלוי בזריקת הדם: שכל זמן שלא נזרק - אסור באכילה, כדכתיב ודם זבחיך ישפך (דברים יב, כז) והדר והבשר תאכל, או מתירין למזבח כגון אימורין, שזריקת הדם מכשרתן למזבח, כדכתיב (ויקרא יז, ה) וזרק הלהן את הדם על מזבח ה' והדר והקטיר החלב לריח ניחח) - 'חייבין עליו משום פיגול' (אם אכל מהן מקרבן מפוגל חייב כרת, דכתיב (ויקרא ז, יח) והנפש האכלת ממנו עונה תשא, אבל מתיר את אחרים - כגון הדם והקומץ - אין חייבין עליו משום פיגול, דגמרינן משלמים, דפיגול בשלמים כתיב, ושלמים יש להן מתירין למזבח ומתירין לאדם: שהדם מתיר את אימוריהן למזבח ובשרם לאכילה), ודם עצמו מתיר הוא!

משנה:

כל מעשה יום הכפורים האמור על הסדר (במשנתנו), אם הקדים מעשה לחכירו - לא עשה כלום: הקדים דם השעיר לדם הפר - יחזור ויזה מדם השעיר לאחר דם הפר, ואם עד שלא גמר את המתנות שבפנים נשפך הדם - יביא דם אחר ויחזור בתחילה מבפנים; וכן בהיכל (נתן מקצת מתנות על הפרוכת ונשפך הדם - יביא פר אחר ויתחיל מתנות הפרוכת, ואין צריך לחזור ולהתחיל בכפורת), וכן במזבח הזהב, שכולן כפרה בפני עצמן (לפיכך כפרה שנגמרה - נגמרה); רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים: במקום שפסק (ואפילו לא נגמרה אותה כפרה) - משם הוא מתחיל (אין צריך לחזור וליתן מה שנתן).

גמרא:

תנו רבנן: 'כל מעשה יום הכפורים האמור על הסדר, אם הקדים מעשה לחכירו - לא עשה כלום; אמר רבי יהודה: אימתי? - בדברים הנעשין כבגדי לבן מבפנים (לפני ולפנים), אבל דברים הנעשין כבגדי לבן מבחוץ (כגון הגרלה וידוי ושפיכת שירים וכל מתנות הפרוכת ומזבח הזהב), אם הקדים מעשה לחכירו - מה שעשה עשוי' (אין אלו מעכבין עליו לפוסלו; אבל בשחיטה ובחפינה - מודה הוא, דצורך פנים כפנים דמי); רבי נחמיה אומר: כמה דברים אמורים? - בדברים הנעשים כבגדי לבן בין מבפנים בין מבחוץ, אבל בדברים הנעשים כבגדי זהב מבחוץ (כגון אילו ואיל העם שהקדים להן הוצאת כף ומחתה) - מה שעשה עשוי (אין מעכבין עליו לפוסלו). אמר רבי יוחנן: ושניהם מקרא אחד דרשו: (ויקרא טז, טז) והיתה זאת לכם לחקת עולם [לכפר על בני ישראל מכל חטאתם] אחת בשנה [ויעש כאשר צוה ה' את משה] (אלמא כי כתיב 'חוקה' - לעיכובא, אאחת בשנה כתיב).

(יומא ס, ב)

רבי יהודה סבר: מקום שמתכפרין בו פעם אחת בשנה (אמקום שכפרתו אחת בשנה כתיבא חוקה, אבל אהיכל ואעזרות - אפילו דברים הנעשים בבגדי לבן שאין כפרתן בכהן גדול אלא אחת בשנה - לא כתיבא חוקה); ורבי נחמיה סבר: דברים המתכפרין בהן פעם אחת בשנה (בין אמקום בין אבגדים).

אטו לרבי יהודה 'מקום' כתיב?

אלא היינו טעמיה דרבי יהודה: כתיב זאת (משמע חוקה - על זאת כתיבה, ולא על אחרת) וכתיב אחת: חד למעוטי בגדי לבן מבחוץ, וחד למעוטי בגדי זהב;

ורבי נחמיה?

חד למעוטי בגדי זהב וחד למעוטי (שפיכת) שיירים, דלא מעכבי (דבר המאוחר להם, אם הקדימו להם ואף על פי שהן נעשין בבגדי לבן - אין סדן מעכב); ורבי יהודה אי מעכבי (שאר דברים הנעשים בבגדי לבן מבחוץ בכסדרן) - מעכבי (אף שירים כסדרן), ואי לא מעכבי (שאר דברים הנעשים בבגדי לבן) - לא מעכבי (לא מעכבי הני, דאינהו נמי עבודה המעכבת כפרה היא, ומאי חזית למעוטה?),

כדתניא (דלרבי יהודה שירים מעכבי כפרה כשאר המתנות אי עקר להו לגמרי, הלכך - אי חוקה אשאר כתיבא, אדידהו נמי כתיבא) : ' (ויקרא טז, כ) **וְכָל־הַכֹּהֵן מִכֹּהֵן אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־אֹהֶל־מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְהַקְרִיב אֶת־הַשְּׂעִיר־הַחִיּוֹן** : אם כפר - כלה, ואם לא כפר - לא כלה, דברי רבי עקיבא ;

אמר לו רבי יהודה : מפני מה לא נאמר (מי מעכב על ידינו שלא נדרוש בלשון זה) 'אם כלה - כפר, ואם לא כלה - לא כפר' ? - שאם חיסר אחת מן המתנות לא עשה ולא כלום', ואמרינן (ב'איזהו מקומן' (זבחים דף נב, ב)) : מאי בינייהו? רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי, חד אמר משמעות דורשין איכא בינייהו (מר משמע ליה הכי ומר משמע ליה הכי), וחד אמר שירים מעכבי איכא בינייהו (רבי עקיבא סבר שירים לא מעכבי, והכי קאמר: אם כפר עיקר המתנות - כלה ואפילו לא שפך שירים; ורבי יהודה סבר מעכבי, והכי קאמר: אם כלה הכל - אז כפר, ואם לא כפר הכל - אין הכפרה של מתנות כפרה) .

ומי אמר רבי יוחנן הכי (דלרבי נחמיה שירים לא מעכבי, דקאמרינן לעיל 'שניהן מקרא אחד דרשו', ומסקנא לרבי נחמיה: חד למעוטי שירים דלא מעכבי) ? והאמר רבי יוחנן (במסכת זבחים בפרק 'השוחט והמעלה בחוץ' (שם קיא, א)) : תנא : רבי נחמיה כדברי האומר שירים מעכבי (דקאמר רבי נחמיה התם: 'שירי הדם שהקריבן בחוץ - חייב', אלמא עבודה הן בפנים, וקרינן בהו (ויקרא יז, ט) וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יִבְיָאָנוּ [לְעֲשׂוֹת אֹתוֹ לֵה'] וְנִכְרַת [הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמּוּי]) ! ? קשיא .

אמר רבי חנינא : קטורת שחפנה קודם שחיתתו של פר - לא עשה ולא כלום ;

כמאן? : דלא כרבי יהודה, דאי רבי יהודה - האמר : כי כתיבא חוקה - בדברים הנעשים בבגדי לבן מבפנים הוא דכתיבא ; אפילו תימא רבי יהודה : צורך פנים כפנים דמי . תנן : 'אם עד שלא גמר מתנות שבפנים נשפך הדם - יביא דם אחר' (והרי כבר נקטר הקטורת וזה שוחט פר) ויחזור ויזזה בתחילה מבפנים' - ואם איתא, 'יחזור ויחפון' מבעי ליה ?

(יומא סא, א)

בקטורת לא קא מיירי (ומיהו ודאי צריך להקטיר קטורת אחרת אחר שחיתת פר זה) .

אמר עולא : שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר - לא עשה ולא כלום .

תנן : 'הקדים דם השעיר לדם הפר יחזור ויזזה מדם השעיר אחר דם הפר' (קא טלקא דעתן במתנות שבפנים קאמר, דהוה ליה שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר), ואם איתא 'יחזור וישחוט' מבעי ליה ? תרגמא עולא : במתנות שבהיכל (אבל שחיתת השעיר במקומה היתה לאחר מתן דם הפר בפנים) ; וכן אמר רבי אפס : במתנות שבהיכל .

וכן בהיכל וכן במזבח [הזהב, שכולן כפרה בפני עצמן] : תנו רבנן [ספרא אחרי מות פרשתא ה פרק ח הלכה ח] : ' [וְכָפַר אֶת־מִקְדָּשׁ הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־אֹהֶל־מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ יִכָּפֹּר וְעַל־הַכֹּהֲנִים וְעַל־כָּל־עַם הַקֹּהֶל יִכָּפֹּר] **וְכָפַר אֶת־מִקְדָּשׁ הַקֹּדֶשׁ - זֶה לַפָּנִי וְלַפָּנִים** (כפר בדמים הללו על טומאה שאירעה לפני ולפנים אם נכנס אדם שם בטומאה ואין בה ידיעה בסוף אבל הוה ידיעה בתחילה, וילפינן מקראי בפרק קמא דשבועות (דף ז, ב) ששעיר זה תולה עליה להגין מן היסורין עד שיודע לו ויביא בעולה ויורד) ; **אֹהֶל מוֹעֵד - זֶה הֵיכָל** (על טומאה שאירעה בהיכל) ; **הַמִּזְבֵּחַ - כַּמִּשְׁמֶעוּ** (על טומאה שאירעה לאדם במזבח ושהה כדי השתחויה, שזהו שיעור שהייה למי שנטמא בעזרה) ;

יִכָּפֹּר - אֱלֹהֵי עֲזָרוֹת ;

הַכֹּהֲנִים - כַּמִּשְׁמֶעוּ ;

עַם הַקֹּהֶל - אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל ;

יִכָּפֹּר - אֱלֹהֵי הַלְוִיִּם ;

הוֹשׁוּ (בהאי יכפר בתרא) **כֹּוֹלֵן** (כהנים לויים וישראלים) **לכפרה אחת** (ובטומאת מקדש וקדשיו אי אפשר להשוותן, שהרי הפר מכפר על הכהנים, והשעיר הנעשה בפנים על ישראל, ובאיזה כפרה הושוו? - מלמד) **שְׂכֹוֹלֵן מִתְּכַפְּרִין בַּשְּׂעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח** (בידויו של שעיר המשתלח) **כִּשְׂאֵר עֲבִידוֹת, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה** ;

רבי שמעון אומר: כשם שדם השעיר הנעשה בפנים מכפר על ישראל בטומאת מקדש וקדשיו (ואין עמו וידוי) - כך דם הפר (בלא וידוי) מכפר על הכהנים בטומאת מקדש וקדשיו; וכשם שוידוי של שעיר המשתלח מכפר על ישראל בשאר עבירות - כך וידוי של פר מכפר על הכהנים בשאר עבירות (ובמסכת שבועות דף יג,ב) פרכינן: ולרבי שמעון, הא ודאי הושוו? ומשנינן: הושוו דבני כפרה נינהו, מיהו כל חד מפר בדידיה) .

תנו רבנן [ספרא אחרי מות פרשתא ד הלכה א] : ' (ויקרא טז,כ) [נכלה מכפר את הקדש ואת אהל מועד ואת המזבח והקריב את השעיר החי] **נכלה מכפר את הקדש** - זה לפני ולפנים (אלו הזאות של בין הבדים); **אהל מועד** - זה היכל (הזאות שעל הפרוכת); **המזבח** - כמשמעו; מלמד שכולן כפרה כפרה בפני עצמן; [דומה לספרא אחרי מות פרשתא ד הלכה ב] **מכאן אמרו**: נתן מקצת מתנות שבפנים ונשפך הדם - יביא דם אחר ויתחיל בתחלה במתנות שבפנים; רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים: אינו מתחיל אלא ממקום שפסק; גמר את המתנות שבפנים ונשפך הדם - יביא דם אחר ויתחיל בתחילה במתנות שבהיכל; (מכאן אמרו - לאו אנתן מקצת מתנות קאי, אלא איגמר מתנות שבפנים ונשפך הדם, דאמר: מכאן דאין צריך לחזור ולעשות את זאת שגמר, שהרי כפרה בפני עצמה היא) **נתן מקצת מתנות שבהיכל ונשפך הדם** - יביא דם אחר ויתחיל בתחילה בהיכל; רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים: אינו מתחיל אלא ממקום שפסק; גמר מתנות שבהיכל ונשפך הדם - יביא דם אחר ויתחיל בתחילה במתנות המזבח; **נתן מקצת מתנות שבמזבח ונשפך הדם** - יביא דם אחר ויתחיל בתחילה במתנות המזבח; רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים: ממקום שפסק הוא מתחיל; גמר מתנות שבמזבח ונשפך הדם - דברי הכל לא מעכבי' .

אמר רבי יוחנן: ושניהם - מקרא אחד דרשו (שמות לז) [וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה] מדם חטאת הכפרים אחת בשנה [וכפר עליו לדורתיכם קדש קדשים הוא לה'] : רבי מאיר סבר: חטאת אחת אמרתי לך (להתכפר הכפרה בה) ולא שתי חטאות (ולא לעשות כפרה אחת משתי בהמות); רבי אלעזר ורבי שמעון סברי: חטוי אחד אמרתי לך, ולא שני חטויין (לשנות ההזאה שתי פעמים) .

תניא: 'אמר רבי: לי חלק רבי יעקב בלוגין' (לי נתן רבי יעקב חילוק בלוג שמן של מצורע שלא הושוו למתן דמים של י"ה"כ, ושנה לי: לא נחלקו רבי מאיר ורבי אלעזר ורבי שמעון בעבודות החלוקות בו שבע הזאות שבפנים ומתן בהונות: דלא אמרינן ממקום שפסק משם הוא מתחיל, דכתיב **ולג אחד שמן** (ויקרא יד,י): לוג אחד אמרתי לך להיות הכפרה בו, ולא שני לוגין, דהתם הוא דאיכא למידרש 'חטוי אחד אמרתי לך', אבל הכא ליכא למימר הכי) .

ולא? והתניא [תוספתא נגעים פ"ט ה"ו [צוקרמנדל], בשוניים]: 'נתן מקצת מתנות שבפנים (דכתיב (ויקרא יד,טז) והזה מן השמן באצבעו שבע פעמים לפני ה') ונשפך הלוג - יביא לוג אחר, ויתחיל בתחילה במתנות שבהיכל; רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים: ממקום שפסק הוא מתחיל; גמר מתנות שבהיכל ונשפך הלוג - יביא לוג אחר ויתחיל בתחילה במתנות שבכהונות (שהיא עבודה שניה כדכתיב (ויקרא יד,יז) ומיתר השמן אשר על פפו יתן הכהן על תנודת און המטהר הימנית ועל בהן ידו הימנית ועל בהן יגלו הימנית); נתן מקצת מתנות ככהונות ונשפך הלוג - יביא לוג [אחר] ויתחיל בתחילה במתנות שבכהונות; רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים: ממקום שפסק הוא מתחיל; גמר מתנות שבכהונות ונשפך הלוג - דברי הכל מתנות הראש (והנותר בשמן אשר על כף הכהן יתן על ראש המטהר וכפר עליו הכהן לפני ה') (ויקרא יד,יח) לא מעכבות' . ! ? אימא 'לי שנה רבי יעקב (את המחלוקת הזה שבמשנתנו) בלוגין (של מצורע) .

אמר מר: 'מתנות הראש אין מעכבות' - מאי טעמא?: אילימא משום דכתיב (ויקרא יד,כט) והנותר מן השמן [אשר על כף הכהן יתן על ראש המטהר לכפר עליו לפני ה'] (והנותר דקרי להו שיריים), אלא מעתה (ויקרא ב,ג) והנותרת מן המנחה [לאהרן ולבניו קדש קדשים מאשי ה'] - הכי נמי דלא מעכבי (והאמר מר (מנחות דף ט,א) 'שיריים שחטרו בין קמיצה להקטרה - אין מקטידין את הקומק עליהו') ? !

ש א נ י ה ת מ ד כ ת י ב (ויקרא יד, יז) וּמִיִּתֵּר [הַשָּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כֶּפֶּו יִתֵּן הִכָּהוּ עַל תְּנוּךְ אֲזָן הַמִּטְהָר הַיִּמָּנִית וְעַל בֶּהָן יָדוֹ הַיִּמָּנִית וְעַל בֶּהָן רִגְלוֹ הַיִּמָּנִית עַל דָּם הָאֵשֶׁשׁ] (ויקרא יד, כט) וְהַנּוֹתֵר [מִן הַשָּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כֶּף הִכָּהוּ יִתֵּן עַל רֹאשׁ הַמִּטְהָר לְכַפֵּר עָלָיו לִפְנֵי ה'] (מתנות בהונות קרויין 'שיריים' דכתיב בהו ומיִּתֵּר הַשָּׁמֶן וגו' ומתנות הראש קרויין שירי שיריים דכתיב בהו וְהַנּוֹתֵר : [הנותר] בשיריים הראשונים יתן על ראש המטהר) .
אמר רבי יוחנן :

(יו מא סא , ב)
אשם מצורע ששחטו שלא לשמו (כגון לשם עולה או לשם שלמים, ואמר מר (זבחים פ"א מ"א, דף ב,א) 'כל הזבחים שנשחטו שלא לשמן כשרין אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה') - באנו למחלוקת (באנו לדבר זה לתוך מחלוקתן של) רבי מאיר ורבי אלעזר ורבי שמעון (יש לנו ללמוד שכשם שחולקין בזה כך חולקין בזה) :
רבי מאיר - דאמר יביא אחר ויתחיל בתחילה (דאמר: עבודה שלא נגמרה הרי היא כמי שאינה) - הכא נמי יביא אחר וישחוט (אף זו הואיל ולא נגמרה - שהרי לא עלתה לשם חובה - אף על פי שנתן ממנו לבהונות הרי היא כמי שאינה, ויביא אשם אחר) ;
ולרבי אלעזר ורבי שמעון שאומרים 'ממקום שפסק משם הוא מתחיל' (אלמא לא אמר כמאן דליתא דמיא) - הכא אין לו תקנה (הכא נמי חשיבא היא, ואי אפשר לגמרה באחר, דהא כתיב (ויקרא יד, כא) 'כִּבֹּשׁ אֶחָד אֲשֶׁשׁ: אשם אחד אמרתי לך, ולא שתי אשמות!) . (והכא ליכא לדחויי כדאמרין לעיל 'חטוי אחד אמרתי לך כו' - הלכך אין לו תקנה)
מתקיף ליה רב חסדא : והא (ויקרא יד, יב) [וְלִקַּח הִכָּהוּ אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד וְהִקְרִיב] אֹתוֹ [לְאֵשֶׁשׁ וְאֶת לֶג הַשָּׁמֶן וְהִנִּיף אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי ה'] כתיב (אֹתוֹ שֶׁהוּנָף עִם הַלֹּג וְלֹא אַחֵר, וְאִפִּילוּ לְרִבִּי מֵאִיר נִמִּי אֵין לוֹ תַקְנָה) ?
קשיא .

תניא כוותיה דרבי יוחנן (דאיכא למאן דאמר 'יביא אחר') : 'אשם מצורע ששחטו שלא לשמו או שלא נתן מדמו לגבי בהונות - הרי זה עולה לגבי מזבח, וטעון נסכים, וצריך אשם אחר להכשירו' (למצורע זה לטהרו לאכול בקדשים) ;
ורב חסדא ?
אמר לך: מאי 'צריך' ? - צריך ואין לו תקנה .
ותני תנא 'צריך ואין לו תקנה' (בתמיה: וכי יש תנאים שונים 'צריך' בדבר שאין לו תקנה) ?
אין , והתניא : 'נזיר ממורט : בית שמאי אומרים : צריך העברת תער (ביום מלאת ימי נזרו כדכתיב (במדבר ו, ה) תָּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת, אבל ביום מלאת - יגלח בתער, וזה אין לו שיעור, וקתני 'צריך', וּבֵית הַלֵּל אֹמְרִים : אין צריך העברת תער' ואמר רבי אבינא : כשאומרים בית שמאי 'צריך' - צריך ואין לו תקנה ;
ופליגא (הא דרבי אבינא) דרבי פדת, דאמר רבי פדת (דאלו רבי פדת - 'צריך' ויש לו תקנה קאמר: שיעבידנו על מקום השיער, דאף על גב דכתיב וְגִלַּח הַנָּזִיר (במדבר ו, יח) - לא בעינן קרא כדכתיב היכא דלא אפשר) : בית שמאי ורבי אלעזר אמרו דבר אחד : בית שמאי - הא דאמרן ; רבי אלעזר - דתנן [ספרא מצורע פרשתא ג פרק ג הלכה יא: משנה ג געיס פ"ד מ"ט] : 'אין לו בוהן יד ובוהן רגל - אין לו טהרה עולמית' (דבעינן קרא כדכתיב, ופליגי בסנהדרין בפרק 'נגמר הדין') ; רבי אלעזר [בספרא ובמשנה: אליעזר, וכן במיר מו, ב] אומר נותן על מקומו ויוצא ; רבי שמעון אומר : אם נתן על של שמאל - יצא' .

תנו רבנן [ספרא מצורע פרשתא ג פרק ג הלכה ג] : ' (באשם מצורע כתיב) [ויקרא יד, יג: וְשָׁחַט אֶת הַכֶּבֶשׂ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הַחֲטָאת וְאֶת הַעֲלָה בַּמָּקוֹם הַקָּדָשׁ כִּי כַחֲטָאת הָאֵשֶׁשׁ הוּא לִכְהֵן קֹדֶשׁ קִדְּשִׁים הוּא] (ויקרא יד, יז) וְלִקַּח [הִכָּהוּ] מִדָּם הָאֵשֶׁשׁ [וְנָתַן הִכָּהוּ עַל תְּנוּךְ אֲזָן הַמִּטְהָר הַיִּמָּנִית וְעַל בֶּהָן יָדוֹ הַיִּמָּנִית וְעַל בֶּהָן רִגְלוֹ הַיִּמָּנִית] (וכל לקיחה האמורה בדם תכף לשחיטה - לשון קבלה הוא) ; יָכוֹל כֻּלִּי ? תלמוד לומר : וְנָתַן : מה נתינה בעצמו של כהן - אף לקיחה בעצמו של כהן (וזה 'דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש והחזירו לך הכתוב לכללו בפירוש' בפרק קמא דיבמות (דף ז,א), לכך נאמר בו (ויקרא יד, יג) כַּחֲטָאת הָאֵשֶׁשׁ הוּא לִכְהֵן: מה חטאת טעונה מתן דמים ואימורים - אף זה טעון מתן דמים ואימורים) ;

יָכוֹל אֵף לְמִזְבֵּחַ כֵּן (יכול אף דם הניתן על המזבח לא יתקבל בכלי) ? (דקיימא לן: אשם מצורע טעון מתן דמים לגבי מזבח כשאר אשמות) ;
תלמוד לומר [ויקרא יד, יג: וְשָׁחַט אֶת הַכֶּבֶשׂ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הַחֲטָאת וְאֶת הַעֲלָה בַּמָּקוֹם הַקָּדָשׁ] כִּי כַחֲטָאת הָאֵשֶׁשׁ הוּא [לִכְהֵן קֹדֶשׁ קִדְּשִׁים הוּא] : מה חטאת טעונה כללי (לקבלת דמה) - אף אשם טעון כללי (דכלל הקרבנות נפקי לן בהיקישא (זבחים דף צז, ב) דזאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם [ולמלוואים ולזבח השלמים] (ויקרא ז, ז), ובעולה ובשלמים כתיב [שמות כד, ו: וְיָקַח מִשֶּׁה חֲצִי הָדָם] וְיָשֹׁם בְּאֶגְנֹת [וְחֲצִי הָדָם זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ], ואשם נמי מהיכא דגמר חטאת גמר איהו, אלא אשם מצורע - משום דיצא

לידון בדבר החדש: בבהן יד ובהן רגל ואזן ימנית - הוצרך להחזירו לכללו בהיקישא דכחטאת האשם; נמצאת אתה אומר: אשם מצורע - שני כהנים מקבלים את דמו, אחד ביד ואחד בכלי: זה שקבל בכלי - בא לו אצל מזבח, וזה שקבל ביד - בא לו אצל מצורע!

~~תנן~~ ~~התם~~ תנו רבנן [ספרא אחרי מות פרשתא ד הלכה ג]: 'זכולן' (כל הפרים והשעירים השנויים במשנתנו גבי נשפך הדם לאחר כפרה זו והביא פר שני לפרכת וגמר מתנות הפרכת ונשפך הדם והביא שלישי למתנות המזבח) מטמאים בגדים (העסוקין בשריפתן, כדכתיב (ויקרא טז, כז-כח) ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אשר הובא את דמם [לכפר בקדש יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו באש את עלתם ואת בשרם ואת פרשם] (פסוק כח) והשרף אתם יכבס בגדיו ורחץ את בשרו במים [ואחרי כן יבוא אל המחנה] ונשרפין (חוץ לשלש מחנות) אבית הדשן, דברי רבי אלעזר ורבי שמעון וחכמים אומרים [בספרא: ורבי שמעון ורבי מאיר אומרים]: אין מטמאין בגדים ואין נשרפין אבית הדשן אלא האחרון, הואיל וגמר בו כפרה. בעא מיניה רבא מרב נחמן: (אם נשפך דם השעיר לאחר שגמר מתנות פנים והוצרך להביא שנים ולהגריל עליהן ושחט את של שם ונתן מתנות הפרוכת ונשפך הדם והוצרך עוד להביא שנים ולהגריל עליהן ושחט את של שם למתנות המזבח - הרי כאן שלשה שעירי עזאזל משלשה זוגות - כמה שעירים משלח? אמר ליה: וכי עדרו משלח? (לא הזקיק הכתוב לשלח אלא אחד!) אמר לו:

(יומא סב, א) (רבא קא מהדר ליה לרב נחמן): (ולטעמיה), וכי עדרו שורף (וכי עדרו הזקיקו הכתוב לשרוף? ותנן: זכולן נשרפין אבית הדשן?) מי דמי? התם [בשעיר לה'] לא כתיב אתו, הכא כתיב אתו [ויקרא טז, י: והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי לפני ה' לכפר עליו לשלח אתו לעזאזל המדברה].

איתמר: רב פפי משמיה דרבא אמר: ראשון משלח, ורב שימי משמיה דרבא אמר: אחרון משלח. בשלמא רב שימי משמיה דרבא דאמר אחרון משלח - קסבר: הואיל וגמר בו כפרה; אלא רב פפי משמיה דרבא מאי קסבר? סבר לה כרבי יוסי, דאמר: מצוה בראשון. הי רבי יוסי? אילימא רבי יוסי דקופות, דתנן [שקלים פ"ג מ"ב]: 'דבדי יוסי אומר' [ב] שלש קופות של שלש שלש סאין שבהם תורמין את הלשכה (שהשליכו לתוכה שקלים שהביאו באזר, וממלאין הגזברין מהן שלש קופות לתרומה, לקנות מהן קרבנות צבור תמידין ומוספין), והיה כתוב עליהם א-ב-ג, ותניא: 'אמר רבי יוסי: למה כתוב עליהן א-ב-ג? לידע איזה מהן נתרמה ראשון להביא הימנה ראשון, שמצוה בראשון', דילמא בעידנא דאיתחזאי קמייתא (להקריב ממנה) לא איתחזאי בתרייתא (שהראשונה נראית להקריבה משנתרמה, אבל שעיר של זוג ראשון - לא נראה לשלוח עד שגמרו כל מתנות הדמים, וכשגמרו - נראה אחרון כראשון)? אלא רבי יוסי דפסח, דתניא [תוספתא פסחים פ"ט ה"ב]: 'המפריש פסחו ואכד, והפריש אחר תחתיו, ואחר כך נמצא הראשון' (או קודם חצות דארבעה עשר או אחר חצות) והרי שניהן עומדין, אי זה מהן שירצה יקריב - דברי חכמים; רבי יוסי אומר: מצוה בראשון (ואף על פי שהופרש השני קודם חצות וכי מטא חצות - תרוייהו איחזו כי הדדי, דהא כל כמה דלא מטא זמן שחיטת הפסח - לא איחזי קמא!), ואם היה שני מוכתר ממנו - יביאנו.

הדרן עלך הוציאו לו